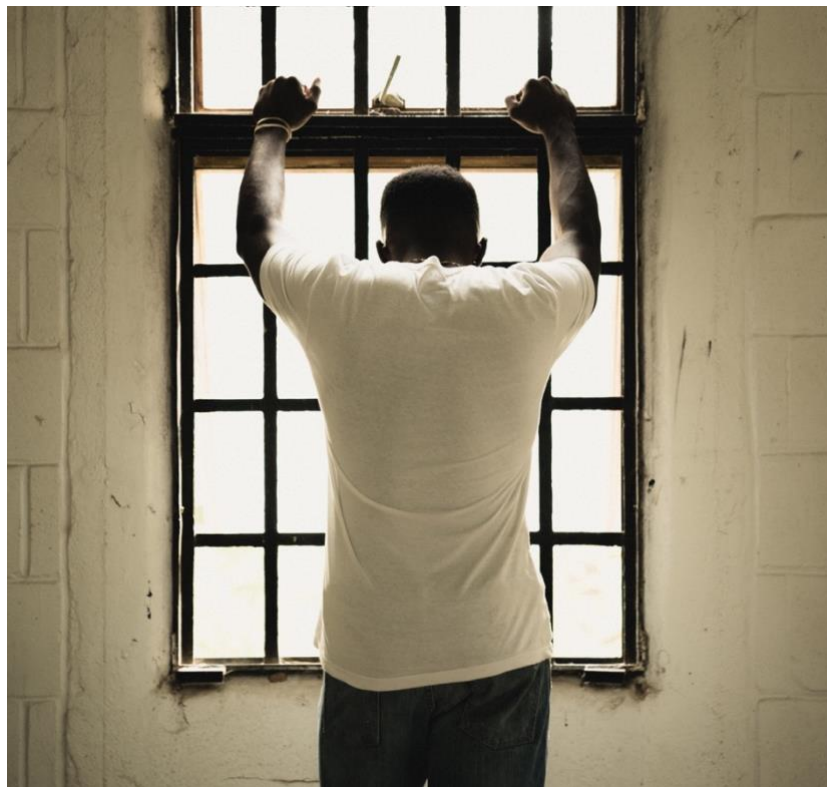

DEN OVERSETE MÅLGRUPPE – INDSATTE OVER 30 ÅR

*The Neglected Group of Inmates
over 30 Years of Age*

Lone Wietz

Specialeafhandling

Vejleder: Annette Olesen

Antal ord: 22.433

Afleveres senest d.: 7. juni 2022

Kriminologi
Aalborg Universitet

Tro og loveerklæring

Det erklæres herved på tro og love, at jeg egenhændigt og selvstændigt har udformet nærværende projekt. Alle citater i teksten er markeret som sådanne, og projektet eller væsentlige dele af det har ikke tidligere været fremlagt i anden bedømmelsessammenhæng.

Jeg er bekendt med reglerne for eksamenssnyd, herunder også plagiering og har læst Aalborg Universitets regler på:

<https://www.aau.dk/uddannelser/studievejledning/regler/plagiat>

Jeg er bekendt med, at overtrædelse af reglerne vil blive indberettet for rektoratet og i sidste ende kan ende med bortvisning.

Endelig står jeg inde for, at antal ord anført på forsiden stemmer overens med virkeligheden.

Abstract

This Master's Thesis problematizes that some job-promoting initiatives for Danish inmates, while there is labor shortage and the age of retirement is raised steadily, are still age-limited and thus only offered to inmates, that are between 18 and 30 years of age. More specifically, this paper aims to answer the research questions of why this age-limit exists, and which potentials and challenges the age-limit entails, seen from the point of view of both inmates and experts in the field. This paper is written in cooperation with the Danish prison Horsørød Fængsel. To answer the research questions semi-structured interviews have been conducted with both inmates, providers of the job-promoting initiatives, and other experts in the field, as well as relevant laws and other literature has been examined.

It is found that the age-limit is established because of political and economic considerations, which organizations must follow in order to secure financial resources for the initiative in question. The current political focus on young criminals could be a possible explanation too. The age criterion, however, creates several challenges, including the following: First, organizations may have to compromise on their own values and principles, and engage in lobbying to ensure funding for the initiative. Secondly, the choosing of one group over another reminds one of 'cherry-picking' and thus leads to a stigmatization of the group of over 30-year-old inmates. Since there is no other similar initiative for the group of over 30-year-old inmates, the stigmatization furthermore leads to the weakening of inmate's self-perception and bonds to society, which can result in the inmate losing motivation for a future life without engagement in crime. Although the age-limit constitutes a basis for different kinds of impact measurements, it can be assumed, based on the theories of social bonds, social control, and the age-crime-curve, that the older target group would respond at least as well as the younger group on a job-promoting initiative. A potential of the age criterion is, that it ensures a targeted effort for the younger, included group. Although it can be discussed, if the target groups of under and over 30-year-old inmates have the exact same needs, the idea of including the older target group is supported and demanded by both inmates, providers of the initiatives and other interviewed experts.

Indholdsfortegnelse

TRO OG LOVEERKLÆRING	2
ABSTRACT	3
1. INDLEDNING	5
1.1 FLERÅRSAFTALE MED FOKUS PÅ RESOCIALISERING OG CIVILSAMFUNDET	5
2. PROBLEMFORMULERING	7
3. STATE-OF-THE-ART	8
3.1 FORSKNING OM BESKÆFTIGELSE, RECIDIV OG DET RESOCIALISERENDE ARBEJDE I FÆNGSLERNE	9
3.1.1. ØKONOMISKE FORDELE VED AT MINDSKE RECIDIV	9
3.1.2 BESKÆFTIGELSE MINDSKER RECIDIV	9
3.1.3 ALDERENS ROLLE	11
3.1.4 DET RESOCIALISERENDE ARBEJDE I DE DANSKE FÆNGSLER	13
4. TEORETISKE OVERVEJELSER	15
4.1 DEN RATIONELLE FORBRYDER	15
4.2 RESOCIALISERING	16
4.3 STIGMATISERING	16
4.4 HVORFOR BESKÆFTIGELSE HINDRER KRIMINALITET	18
4.4.1 <i>Den sociale kontrol (på arbejdsmarkedet)</i>	18
4.4.2 <i>Selvkontrolteorien</i>	20
4.4.3 <i>Sociale bånd og turning points</i>	21
5. METODISKE OVERVEJELSER	23
5.1 FORSKNINGSDESIGN OG METODESTRATEGI	23
5.1.1 <i>Spørgeskemaer i fængselsmiljøet</i>	25
5.2 KVALITATIV METODE	27
5.2.2 <i>Det semistrukturerede forskningsinterview</i>	27
5.2.3 <i>Informerter</i>	28
5.2.4 <i>Interviews med sårbare informanter</i>	30
5.2.5 <i>Ekspertinterviews</i>	33
5.2.6 <i>Udarbejdelse af interviewguides</i>	34
5.2.7 <i>Interviewsituationen</i>	36
5.2.8 <i>Kvalitetskriterier</i>	38
5.2.9 <i>Analysestrategi</i>	40
6. ANALYSE	41
6.1 DELANALYSE 1	41
6.1.1 <i>Politik og økonomi</i>	41
6.2 DELANALYSE 2	44
6.2.1 <i>Brobygning til samfundet</i>	44
6.2.2 <i>Målbarhed og lobbyisme</i>	47
6.2.3 <i>Forskelle på under og over 30-årige, samt cherry-picking fænomenet</i>	50
6.2.4 <i>Selvopfattelse og stigmatisering</i>	52
6.2.5 <i>Er behovet for hjælp større, jo ældre de indsatte bliver?</i>	54
7. KONKLUSION	57
LITTERATURLISTE	59

1. Indledning

Danmarks straffesystem og fængselsverden kan anses som et udtryk for en nyere tænkning, der handler om risikovurdering, screening og ressourcefordeling. Dette perspektiv belyser også David Garland, som beskriver et skifte i, hvordan samfundet ser på de indsatte: ”*Rather than clients in need of support they are seen as risks who must be managed*” (Garland, 2001: 175). Et eksempel på denne risikovurderingstanke er den såkaldte screeningsproces *LS/RNR* (Level of Service/Risk, Need and Responsivity), som de indsatte skal igennem, når de ankommer til fængslet. Ud fra spørgsmål omkring deres liv og kriminalitetshistorik, får indsatte tildelt en bestemt score af socialrådgiveren, som skal hjælpe med at vurdere, hvilke indsatte, der har brug for mest hjælp i løbet af deres afsoning. De indsatte, som scorer lavt, vurderes til at have en lav risiko for at falde tilbage til kriminalitet efter afsoningen og prioriteres derfor ikke. I tider med stor mangel på fængselsbetjente og en kamp om flere ressourcer til Kriminalforsorgen og dens ansatte, lægges der yderligere vægt på sikkerhed og kontrol, i stedet for resocialiserende indsatser i fængslerne. Dette udtales af både indsatte og ansatte i Kriminalforsorgen (Wietz, 2021). Kriminalforsorgens årlige statistikberegning viser desuden, at 32 procent af de personer, der blev løsladt fra fængslet i 2018, havde recidiveret i løbet af de efterfølgende to år (Direktoratet for kriminalforsorgen, 2020). Det vil sige, at det er cirka hver tredje, der bliver løsladt fra fængslet, som falder tilbage i kriminalitet indenfor to år efter løsladelsen. Det fremgår af aldersfordelingen blandt de 32 procent, at cirka halvdelen (53 procent) er over 30 år gammel. Det er altså jævnlige fordelt mellem de over og under 30-årige, hvem der recidiverer.

1.1 Flerårsaftale med fokus på resocialisering og civilsamfundet

Kriminalforsorgens nye flerårsaftale har for første gang i længere tid haft fokus på det resocialiserende aspekt af kriminalitetsforebyggelsen, og handler i høj grad om, hvordan Danmarks indsatte kan hjælpes godt tilbage i samfundet. Denne opgave skal blandt andet løftes ved at give mulighed for at mindske den gæld, som flere indsatte kan have grundet straffesagsomkostninger, som virker demotiverende på den løsladte og ofte kan skabe en modvilje overfor samfundets aktører. Desuden skal en ændring af reglerne for udstationering sørge for, at udslusningen fra fængslerne til samfundet bliver lettere. Sidst, men ikke mindst, er der aftalt en ny strategi for at styrke samarbejdet mellem civilsamfundet, af hvilken grund der er oprettet en ny pulje til civilsamfundstiltag (Justitsministeriet 2021). Puljen skal muliggøre innovative tilbud fra civilsamfundsaktører, der skal støtte de indsattes resocialisering.

Beskæftigelsesfremmende initiativer fra civilsamfundet, som allerede eksisterer i de danske fængsler, er blandt andet High:five og TAMU (Træningsskolens arbejdsmarkedsuddannelser). High:five arbejder ved at bygge bro mellem virksomheder og indsatte, for på denne måde at få virksomhederne til at tage et socialt ansvar. High:five hjælper således både udsatte borgere, der har svært ved at finde et arbejde, og virksomheder, der søger ledig arbejdskraft, til et match (highfive.net). TAMU uddanner udsatte unge med personlige og sociale udfordringer, og reklamerer med jobgaranti. Den unges udfordringer skal således ikke reducere vedkommendes mulighed for at komme i arbejde, hvilket en plettet straffeattest kan være med til (tamu.dk). High:five og TAMU understøtter den resocialiserende tankegang, dog begrænses deres tilbud aldersmæssigt, hvorfor det kun er indsatte mellem 18 og 30 år, der kan gøre brug af disse. Der kan sættes spørgsmålstejn ved, hvorfor disse beskæftigelsesfremmende initiativer selekterer de indsatte ud fra nogle specifikke krav, herunder en aldersbegrænsning, der gør, at indsatte over 30 år ikke har muligheden for at få tilbudt denne hjælp til at komme på arbejdsmarkedet. Dette står i stor kontrast til *Forskelsbehandlingsloven*, som netop foreskriver, at det for en arbejdsgiver er forbudt at forskelsbehandle på baggrund af flere faktorer, herunder også alderen¹. Det kan synes tankevækkende, at tilbud, der skal forberede de indsatte på arbejdsmarkedet og hverdagen udenfor fængslet, derimod kan legitimere en aldersdiskrimination. Hvad gør en sådan selektering ved de indsatte motivation og selvbillede, især hos dem over 30 år, og hvorfor sættes skellet netop ved denne alder? Også den stigende pensionsalder og den rekordlave arbejdsløshedsprocent på kun 2,8 procent bidrager til spørgsmålet, hvorfor indsatte, som ofte er motiveret og drømmer om at få et job og lægge kriminaliteten bag sig, ekskluderes fra et beskæftigelsesfremmende tilbud på grund af alderen.

I min praktikperiode i Horserød Fængsel har jeg desuden lagt mærke til, at også kommunerne, som samarbejder med de danske fængsler, sætter skellet ved de 30 år. Kommunerne betegner borgere under 30 år som *unge*, der blandt andet i samarbejdet med fængslet loves den samme kontaktperson i kommunen igennem hele udslusningsforløbet (feltnoter, bilag 16: 2). Dette kan indsatte over 30 år ikke på samme måde tilbydes, og derfor kan det ske, at den ældre indsatte møder mange forskellige sagsbehandlere igennem sin sag. Mødet med forskellige sagsbehandlere kan ikke kun skabe en kaotisk oplevelse, men også tvivl i den indsatte opfattelse af kommunens troværdighed og engagement i vedkommendes liv. Spørgsmålet er, om de indsatte over 30 år, ikke lige så vel kan have brug for den hjælp, som blandt andet High:five og TAMU tilbyder, og om det ikke også for over 30-årige kan være lige så forvirrende og utryghedsskabende, som for de *unge*, hvis kommunens

---

¹ Jf. LBK nr. 1001 af 24/08/2017

kontaktperson skifter ansigt fra møde til møde? Hvad er det, der afgør, at de over 30-årige forventes at kunne klare sig selv langt hen ad vejen, og ikke får tildelt muligheden for de samme tilbud, som de under 30-årige? Disse og flere spørgsmål vil søges at besvares i denne specialeafhandling.

2. Problemformulering

Med afsæt i ovenstående problemstillinger lyder min problemformulering som følgende:

Hvorfor tilbydes nogle af de beskæftigelsesfremmende initiativer kun til indsatte under 30 år og hvilke udfordringer og potentialer er der ved at afgrænse målgruppen på denne måde?

Problemformuleringen udspringer af en forforståelse af, at kriminalitet - herunder hvordan tilbagefald hertil kan forebygges – er en meget kompleks størrelse, som der ikke kun findes én løsning på. Den udspringer også af en nysgerrighed og undren over, at nogle indsatte får flere muligheder og mere hjælp til at komme i arbejde efter afsoning, end andre. I et velfærdssamfund som Danmark, der går meget op i både at hjælpe de svageste, men også at skabe ens muligheder og chancer for alle borgere, kan det virke paradoksalt, at netop nogle af de mest udsatte borgere ekskluderes fra specifikke tilbud og ikke får muligheden for at udnytte denne nødvendige hjælp. Der skal i denne afhandling ikke fokuseres på en diskussion af, hvilken opfattelse af straf vi arbejder med i det danske samfund, dog vil det kort introduceres, hvilke overvejelser der ligger bag det nuværende straffesystem i det teoretiske afsnit. Pointen er, at en fængselsstraf ikke skal forværre den indsatte levesituation, men tværtimod sørge for et ”*change for the better*” for både den indsatte og samfundet (Robinson & Crow, 2009: 3). Om det så betyder, at den indsatte bliver stoffri, finder et arbejde, starter på en uddannelse, eller noget helt fjerde, er op til den enkeltes individuelle behov og muligheder. Det vigtige er, at kriminalitet ikke kan forebygges, ved bare at spærre gerningspersonerne væk – også selv om gerningspersonen fjernes fra samfundet i en periode, og det på den måde forebygges, at vedkommende begår ny kriminalitet indenfor den tidsbegrænsede periode. Da Danmark opererer med relativt korte domme, er det interessante dog, hvad der sker, når straffen er overstået? I det øjeblik den indsatte bliver løsladt igen, skal vedkommende derfor i bedste fald kunne stå på egne ben og forsørge sig selv, uden at ty til kriminalitet igen (Kriminalforsorgen, 2022b).

De indsatte har ofte diagnoser og er vokset op med dårlige sociale og økonomiske forhold (Møller Okholm, Libak Pedersen & Øland Ribe, 2021: 5). Det kan formodes, at det er de mest udsatte

borgere, der ender i den kriminelle løbebane og i fængslerne, men det er selvfølgelig ingen undskyldning for, at samfundets regler er blevet brudt. Det skal dog fremhæves, at disse mennesker, på trods af, at de har begået kriminalitet og selvfølgelig skal straffes for det, stadigvæk er en del af samfundet og fortjener muligheden for at kunne rette op på deres fejl. Hvis ikke de over 30-årige indsatte får tilbudt den samme hjælp, besværliggøres overgangen til et kriminalitetsfrit liv efter afsoningen, hvilket kan have negative konsekvenser for den enkelte indsatte, men også for samfundet generelt. Dette vil uddybes yderligere i det næste afsnit.

3. State-of-the-art

Ordet kriminologi kommer af det latinske ord *crimen*, som betyder forbrydelse, og endelsen -logi, der betegner en bestemt form for videnskab eller lære (Den Danske Ordbog, Den Store Danske). Kriminologien kan således betegnes som videnskaben om kriminalitetsforhold og beslægtede tematikker (Aalborg Universitet - Kriminologi), herunder hvilke følger kriminalitet får for gerningsmænd, ofre, og samfundet generelt. Denne specialeafhandling kan siges at være kriminologisk relevant af flere årsager. For det første handler den om tilbud til indsatte i Horserød Fængsel, og dermed om både de indsattes perspektiv, men også det bredere, samfundspolitiske perspektiv på beskæftigelsesfremmende initiativer. Det må antages at være i samfundets interesse, at belyse, på hvilke måder recidiv forebygges i dag, og herunder hvilke muligheder indsatte får, for at finde et arbejde og kunne afholdes fra at begå kriminelle handlinger efter løsladelsen. I den forbindelse vil der også kunne kastes et kritisk blik på, om dette kunne gøres på en anden eller supplerende måde. Her er det især de beskæftigelsesfremmende initiativer, der vil fokuseres på, da beskæftigelse og uddannelse er de to faktorer, der ifølge studier afholder flest individer fra at recidivere (Kyvsgaard, 1998; Tranæs & Geerdsen, 2008). Da det primært er blevet lagt mærke til, at det er de beskæftigelsesfremmende initiativer, der sætter en aldersbegrænsning på deres målgruppe, vil denne del af resocialiseringsarbejdet i fængslerne belyses. Der er ikke blevet lagt mærke til alderskrav i andre former for tilbud i fængslerne. Der vil være fokus på at undersøge, hvorfor alderen skal spille en så vigtig rolle indenfor afgrænsningen af målgruppen til de beskæftigelsesfremmende initiativer, og hvilke socialpolitiske tanker og kræfter, der står bag sådanne beslutningsprocesser. For at kunne svare fyldestgørende på min problemformulering vil jeg derfor interviewe de personer, der står i direkte forbindelse til problemfeltet. Dermed menes relevante aktører indenfor det beskæftigelsesfremmende område, herunder både udbydere af tilbud i fængslerne,

samarbejdspartnere og beslutningstagere, samt indsatte over 30 år, da disse bedst selv kan fortælle om deres oplevelse af de beskæftigelsesfremmende tilbud og aldersafgrænsningen. Derudover vil det belyses, om samfundspolitiske beslutninger og lovgivninger kunne anslås at have en indflydelse på denne problemstilling.

3.1 Forskning om beskæftigelse, recidiv og det resocialiserende arbejde i fængslerne

I optakten til forhandlingerne for flerårsaftalen i efteråret 2021 skrives der af Erik Christensen, formand for Det Kriminalpræventive Råd, at *"afsoningstiden skal fokusere langt mere på at få de indsatte ud af kriminalitet"*, samt at *"...vi ved, at manglende beskæftigelse øger risikoen for kriminalitet"* (Christensen, 2021). Dette underbygges af flere forskningsartikler, undersøgelser og rapporter, hvilke der vil blive redegjort for i følgende afsnit.

3.1.1. Økonomiske fordele ved at mindske recidiv

For det første skal det nævnes, at indsatser, der mindsker recidiv, ikke kun gavner den enkelte borger, men også gavner samfundet økonomisk. Det belyser rapporten *Økonomiske konsekvenser af indsatser overfor indsatte*, udgivet af Justitsministeriets Forskningskontor i september 2021. Rapportens generelle estimater viser, at det positive økonomiske afkast efter 10 år ligger på 505.303 kr. pr. person, der ikke begår ny kriminalitet indenfor de første to år efter løsladelse, sammenlignet med løsladte, der begår ny kriminalitet i de to år (Møller Okholm, Libak Pedersen & Øland Ribe, 2021). Når der er tale om alvorlig kriminalitet, der fører til en ubetinget fængselsstraf, ligger det positive beløb endnu højere, nemlig på 764.000 kr. pr. person, der ikke har begået denne slags kriminalitet i løbet af de første to år efter løsladelsen, sammenlignet med personer, der recidiverer til samme form for kriminalitet i samme periode. Disse økonomiske beregninger viser, at recidivhæmmende indsatser ikke kun kan betale sig, fordi det mindsker kriminaliteten i samfundet, men også af den simple grund, at det giver den danske stat et økonomisk overskud, sammenlignet med, hvis recidivprocenten ikke mindskes. Disse fund vil bruges som argument for, at der skal sættes yderligere fokus på beskæftigelsesfremmende indsatser til alle indsatte, der er motiveret, så flest mulige kan starte på arbejdsmarkedet efter endt afsoning og sandsynligheden for tilbagefald til kriminalitet kan mindskes.

3.1.2 Beskæftigelse mindsker recidiv

Da det norske samfund og retssystem på mange måder ligner det danske, vurderes den følgende rapport også som relevant at inkludere i litteraturreviewet omkring tidligere forskning om

beskæftigelse og recidiv. I 2003 fulgte forskerne Torbjørn Skardhamar og Kjetil Telle samtlige personer, der blev løsladt fra de norske fængsler. Forskerne fulgte i en treårig periode månedligt op på, om de løsladte var i beskæftigelse, og om de løsladte havde begået ny kriminalitet. Samtidig blev der kontrolleret for alder, køn og andre baggrundsfaktorer, så det kunne påvises, om beskæftigelsesgraden havde en effekt. På denne måde søger forskerne at undersøge, om ansættelse i et job hænger sammen med en mindre risiko for at recidivere. I forskningsrapporten *Post-release Employment and Recidivism in Norway* beskriver de to forskere deres undersøgelsesmetoder og fund, og kan konkludere, at det, at være i beskæftigelse, reducerer risikoen for recidiv væsentligt (Skardhamar & Telle, 2003: 647). Rapporten understøtter således, at beskæftigelse efter løsladelse er en vigtig faktor, der kan afholde den tidligere indsatte fra at begå ny kriminalitet. Derfor understøttes også tesen om, at de indsatte skal hjælpes i arbejde hurtigst muligt, for dermed at skabe et tryggere samfund med mindre kriminalitet.

I december 2013 udarbejdede Rambøll desuden et litteraturreview, der undersøger effekterne af beskæftigelses- og uddannelsesindsatser for tidligere indsatte. Fokusset lå her på indsatser, som de indsatte tilbydes både under og efter afsoningen, og som kan nedbringe risikoen for at recidivere. Der er taget udgangspunkt i 30 internationale artikler, samt yderligere nordiske rapporter og evalueringer. Omkring beskæftigelsesindsatserne kan det opsummeres, at der *”vises stærk evidens for, at beskæftigelsesindsatser både under og efter afsoning tilvejebringer signifikante positive effekter i reduktion af recidiv og stigning af beskæftigelsesgraden”* (Rambøll, 2013: 3). Beskæftigelsesindsatser under og efter afsoning står her for både jobtræningsprogrammer, jobstøtte, arbejdsprogrammer/arbejdspladser i fængslet, samt erhvervstræning. Stærk evidens skal ifølge rapporten forstås som påvist, hvis *”en overvægt på tre eller flere effektstudier med høj kvalitet og/eller ét forskningsbaseret review viser resultater, der går i samme retning”* (Rambøll, 2013: 2). Rambølls review er relevant at nævne i dette speciale, da det, som også de andre her opførte rapporter og forskningsartikler, konkluderer, at beskæftigelsesfremmende initiativer under og efter afsoning med høj sandsynlighed mindsker recidiv. Dette styrker yderligere tesen om, at det kan betale sig, at samfundet støtter de indsatte og får dem dirigeret i retning af en beskæftigelse under og efter afsoning, så de ikke falder tilbage i kriminalitet.

Selvom TAMUs tilbud i dag kun er rettet imod de 18 til 30-årige, har det været forsøgt at tilbyde TAMU til andre aldersgrupper. Dette var en yngre målgruppe på 13 til 17-årige, som blev kaldt for Junior-TAMU, samt en ældre målgruppe på 30 til 60-årige, der blev kaldt for Voksen-TAMU. Det findes relevant at henvise til evalueringen af Voksen-TAMU, som er udarbejdet af PLS Rambøll

Management i 2004, da denne konkluderer, at Voksen-TAMU udgør et relevant tilbud til en gruppe af meget svagt stillede voksne (PLS Rambøll Management, 2004: 4).

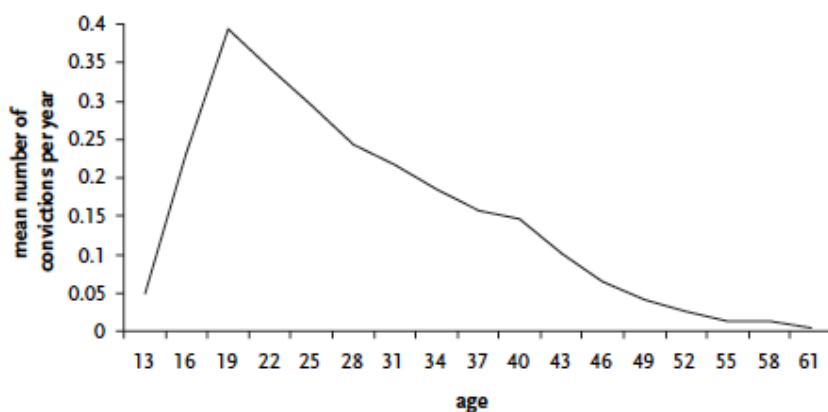
3.1.3 Alderens rolle

På trods af, at det er en ældre, amerikansk undersøgelse, skal også Christopher Uggen's *Work as a Turning Point in the Life Course of Criminals: A Duration Model of Age, Employment and Recidivism* fra året 2000 påpeges. Forskeren undersøger her, som en del af landets *National Supported Work Demonstration Project*, om arbejde kan betegnes som et vendepunkt i livet af kriminelle, som fremtidigt afholder den enkelte fra at begå kriminalitet. Uggen sætter også spørgsmålstegn ved, om der er en sandsynlighed for, at tidligere dømte, der får et job stillet til rådighed, stopper med at begå kriminalitet, eller ej. I undersøgelsen sammenlignes tidligere dømte, der får tildelt et job, med en kontrolgruppe fra samme socioøkonomiske og sociale forhold, for at kunne se, om der er en signifikant forskel på, hvornår og om deltagerne i de respektable grupper recidiverer. Samtidigt bliver grupperne inddelt efter alder, så den ene gruppe samt kontrolgruppe, består af personer, som er 26 år gammel eller yngre, og den anden gruppe samt kontrolgruppe, består af personer, som er 27 år gammel eller ældre. For den yngre gruppe ses der ingen signifikant forskel på, om deltagerne recidiverer, men for den ældre gruppe, vises der en statistisk signifikant forskel. Med andre ord mindskes de ældre deltagers recidiv med 24 procent, hvis de får hjælp til at komme ud på arbejdsmarkedet (Uggen, 2000: 537). Disse fund er relevante at pointere i dette speciale, da der kan argumenteres for, at de ældre indsatte skal tilbydes mindst lige så meget hjælp som de unge, da det kan formodes, at de ældre indsatte er mere tilbøjelige til at reagere positivt på denne hjælp.

Der vil også kunne argumenteres for, at ældre indsatte er mere tilbøjelige til at være motiveret til at stoppe med kriminaliteten, ved at se på den i kriminologien velkendte *age-crime-curve*. Kurven fortæller, i hvilken alder kriminalitet begås, og det ses, at kriminaliteten starter i de tidlige teenageår og hurtigt opnår højdepunktet i begyndelsen af 20'erne, for derefter gradvist at aftage igen. Et eksempel herpå er følgende graf, som stammer fra Arjan Bloklands artikel ved navn *Crime over the Life Span; Trajectories of Criminal Behaviour in Dutch Offenders* fra 2005 (figur 1).

Figur 1

Average age-crime curve for the entire sample based on individual careers
(N = 4,036)

Figur 1 viser et tydeligt aftag af kriminelle handlinger, jo ældre mennesker bliver. Denne alders- og kriminalitetsfordeling er en af de mest kendte indenfor kriminologien (Farrington 1986, Hirschi & Gottfredson, 1983), dog sættes der stadigvæk spørgsmålstegn ved, *hvorfor* kriminaliteten falder, jo ældre mennesker bliver. Den faktuelle viden om, at menneskers kriminelle handlinger aftager med alderen, kan dog yderligere bruges som argument for, at indsatte, der er over 30 år gammel, formodentlig ville tage godt imod et beskæftigelsesfremmende initiativ. Det findes relevant at hjælpe de ældre, som ifølge figuren højst sandsynligt alligevel på et tidspunkt af sig selv stopper med kriminaliteten, da det kræver mere end bare at lade være med at begå kriminalitet, for at kunne skabe sig et liv og en hverdag, som en selvforsørgende og resocialiseret borger, som kan give tilbage til samfundet i stedet for at koste ressourcer. Det kræver blandt andet et arbejde og et sted at bo, som indsatte over 30 år kan have mindst lige så svært ved at finde, som indsatte under 30 år.

Sidst, men ikke mindst, skal det nævnes, at dele af menneskets hjerne først kan siges at være fuldt udviklet omkring 30-års alderen (Society for Neuroscience, 2018: 52). Dette er især gældende for den præfrontale cortex, som blandt andet styrer menneskets selvkontrol. Da kriminalitet ofte udspringer af manglen på selvkontrol, hvilket vil blive uddybet i det teoretiske afsnit, kan det udledes, at menneskers tilbøjelighed til at recidivere rent biologisk aftager fra 30-års alderen. Som det beskrives af Society for Neuroscience:

The most important brain area to become fully “wired up” in adulthood is the prefrontal cortex (PFC) — the front (anterior) portion of the frontal lobe. This area handles many of our higher-level cognitive abilities such as planning, solving problems, and making decisions. It is also important for cognitive control — the ability to suppress impulses in favor of more appropriate responses. Adult brains are

better “wired up” for cognitive control than are adolescent brains, in which decision-making is more highly influenced by emotions, rewards, and social influences (Society for Neuroscience, 2018: 54).

Den del af hjernen, der styrer vores impulsive handlinger og evne til at planlægge, er altså gennemsnitligt først fuldt udviklet efter at vi fylder 30 år. Det kan derfor udledes, at det er nemmere for over 30-årige at udtrykke et reelt ønske om en kriminalitetsfri tilstedeværelse og samtidigt også at have planlægningsevnen til at udføre tanken til handling. Denne biologiske forklaring kan yderligere bruges som argument for, at det især er de over 30-årige indsatte, der vil få gavn af og tage godt imod beskæftigelsesfremmende tilbud – og dermed afholdes fra at begå ny kriminalitet efter endt afsoning.

Det er desuden relevant at belyse, at der i de sidste mange år i det kriminalpræventive arbejde har været et stort fokus på ungdomskriminalitet og forebyggelsen heraf. Fokusset på unge kriminelle kan blandt andet ses på, at der i 2013 under de sociale mål for de kommende år opstilles et mål om at ”*andelen af udsatte unge, der begår kriminalitet, skal nedbringes.*” (Regeringen, 2013). Yderligere udkom reformen *Alle handlinger har konsekvenser* i 2017, som nævner, at der er behov for en nytænkning af indsatsen mod ungdomskriminalitet (Regeringen, 2017). Her foreslås indførelsen af ungdomskriminalitetsrådet, som sammen med ungekriminalforsorgen blev oprettet efter at *Lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet* trådte i kraft i 2018². Det kan påpeges, at der igennem de sidste år har været et øget fokus på unge og forebyggelsen af ungdomskriminalitet, som understøtter antagelsen om, at der *ikke* har været et fokus på de ældre kriminelle, her specifikt de over 30-årige.

3.1.4 Det resocialiserende arbejde i de danske fængsler

Det resocialiserende arbejde i de danske fængsler kan både være understøttende og udslagsgivende for, om de indsatte får et arbejde efter afsoningen. Derfor er det relevant at nævne de initiativer og organisationer, som de indsatte kan tilbydes hjælp fra i fængslerne.

”*Kriminalforsorgen ønsker, at kontrollen af de indsatte skal gå hånd i hånd med en indsats for at gøre dem i stand til at klare livet uden for fængslet, når de har udstået deres straf eller varetægtsfængsling.*”, skrives der på kriminalforsorgens hjemmeside (Kriminalforsorgen, 2022a). Den indsats, der her beskrives, kaldes også for det resocialiserende arbejde, som skal gøre de indsatte i stand til at begå sig i samfundet uden at ty til kriminalitet igen. Denne opgave varetages på den ene side af Kriminalforsorgen og dets ansatte selv, som ved hjælp af handleplaner, programbehandling

---

² LOV nr. 1705 af 27/12/2018

og rammer under afsoningen, der ligner en normal hverdag mest muligt, skal forberede den indsatte på livet udenfor fængslet igen (Kriminalforsorgen.dk). På den anden side er der også en del udefrakommende og frivillige organisationer, som tilbyder forskellige former for hjælp til de danske indsatte. En kortlægning af denne frivillighedssektor bidrager Annette Olesen og Anders Brinck Rosenholm med i deres artikel *Frivillige organisationers resocialiserende arbejde i Kriminalforsorgens institutioner* fra 2021. Som det nævnes i artiklens indledning, bliver de resocialiserende indsatser i fængslerne nedprioriteret, fordi sikkerheden og kontrollen vurderes som vigtigere (Olesen & Rosenholm, 2021: 59). Især i tider, hvor der er en stor mangel på fængselsbetjente, kan det resocialiserende arbejde siges at være nedprioriteret, hvilket også påpeges af betjentene selv (Wietz, 2021: 18). Derfor kan det også siges, at der hviler et endnu større ansvar på de udefrakommende og frivillige organisationers skuldre, for at skabe en god resocialisering.

De frivillige organisationers resocialiserende programmer i Kriminalforsorgen består af en bred vifte af indsatser og aktiviteter, som bl.a. inkluderer besøg og andre former for socialt samvær, mentorer, uddannelses- og beskæftigelsesstøtte, retshjælp, økonomi- og gældsrådgivning, familiestøtte til pårørende og børn, kreative aktiviteter, udgang/frigang til kulturelle/socialt aktiviteter og terapi (Olesen & Rosenholm, 2021: 64).

Den frivillige sektor står således for en masse programmer og indsatser, der har både sociale og støttende funktioner, som skal hjælpe de indsatte (og løsladte) med at reintegreres i samfundet. At være selvforsørgende er en stor del af resocialiseringen, og derfor er det, at finde eller videreføre en uddannelse eller et arbejde, et stort skridt i den rigtige retning.

Reformkommissionen, der blev nedsat af regeringen i efteråret 2020 for at foreslå reformer ”der tager hånd om komplekse samfundsudfordringer” (Reformkommissionen, 2022: 2), udkom i 2022 med rapporten *Nye Reformveje 1*. Rapporten beskriver samfundsudfordringer og kommer med forslag til forbedringer hertil. En af de italesatte udfordringer er, at mange danske voksne mangler basale kompetencer. Anden del af rapporten påpeger derfor *livslang læring til dem, med mindst uddannelse* som et mål for fremtiden, da en af udfordringerne, som kommissionen har påpeget, er de mange faglærte og ufaglærte borgere, som ville kunne få gavn af mere uddannelse, men ikke tager imod tilbuddet lige nu. Det understreges af kommissionen, at det erhvervsrettede VEU (voksen- og efteruddannelse), som også bliver kaldt for AMU (arbejdsmarkedsuddannelser) med fordel kunne udbygges. AMU rettes mod målgruppen af faglærte og ufaglærte borgere med bopæl i Danmark, som vil uddanne sig i specifikke kvalifikationer, der efterspørges på arbejdsmarkedet. Disse kurser kan

også varetages af indsatte i de danske fængsler, og har ifølge en ny analyse fra VIVE positive effekter på beskæftigelse og løn (Reformkommissionen, 2022: 62). Der kan således argumenteres for, at AMU-kurser er en beskæftigelsesfremmende indsats, som virker, og som der på baggrund af den nye flerårsaftale vil ses mere af i kriminalforsorgens regi i fremtiden (Justitsministeriet, 2021: 4).

I næste afsnit vil det blive beskrevet hvilke teoretiske overvejelser der er blevet gjort i forbindelse med besvarelsen af min problemformulering.

4. Teoretiske overvejelser

I dette afsnit vil der indledningsvist kommes ind på, hvilke teoretiske tanker der ligger bag dansk strafferet – herunder den resocialiserende tanke – og hvorfor dette er vigtigt at nævne, i forbindelse med min problemstilling. Herefter vil teorier, der understøtter, at beskæftigelse forhindrer kriminalitet, belyses. Desuden vil der redegøres for, hvilken effekt stigmatisering kan have på den enkelte indsatte.

4.1 Den rationelle forbryder

Grundlaget for moderne strafferet er Cesare Beccaria's klassiske skole. Beccaria beskriver en rationel forbryder, hvilket vil sige, at kriminelle handlinger begås, fordi mennesker er interesseret i at maksimere deres lykke og minimere deres smerte (Beccaria, 1764). Hvis ikke mennesket afskrækkes fra at begå kriminalitet, fordi der er en straf i vente, vil det derfor ofte tendere til at begå kriminelle handlinger, hvis disse kan anses som skabende mest mulig lykke, eller positive konsekvenser, for vedkommende (Cullen et al., 2014: 27). Som rationel aktør bærer mennesket selv ansvaret for dets handlinger, og derfor anser den klassiske skole ikke forbryderen som mindre rationel, end andre mennesker. Vi drives således alle sammen af de samme impulser og kan også blive ledt af de samme fristelser (Robinson & Crow, 2009: 3). Derfor er der i dag en reformerende og rationaliserende tænkning omkring straf. Da personen, som har begået en kriminel handling, har gjort dette ud fra en rationel tankegang, kan der argumenteres for, at denne person også vil kunne resocialiseres og dermed vil kunne ændre sin tankegang til at kunne se det rationelle og meningsfulde ved *ikke* at begå kriminalitet i fremtiden (Robinson & Crow, 2009: 5). Der findes også personer, som grundet psykologiske problematikker eller sygdomme ikke kan tænke fuldstændig rationelt, og derfor heller ikke på samme måde kan resocialiseres. Mennesker, som på gerningstidspunktet for den kriminelle handling kan siges at have været utilregnelige på grund af sindssygdom eller tilstande, der må

ligestilles hermed, skal derfor ikke straffes³. Disse personer vil i stedet for modtage en behandlingsdom, som har til formål at behandle personens sygdom bedst muligt, da sygdommen kan siges at være ansvarlig for den kriminelle handling – uden (den ofte psykiske) sygdom var kriminaliteten ikke begået.

4.2 Resocialisering

Resocialiseringen af rationelle forbrydere kan opfattes på forskellige måder, da det netop ikke er en sygdom, der skal findes en behandling til, men en personlig og individuel ændring i forbryderens tankegang. Resocialisering beskrives som en proces, der allerede starter i fængslet (Kriminalforsorgen.dk), og handler om, at en person, der i en periode ikke har været en del af det almindelige samfundsliv, integreres i samfundet igen (ordnet.dk). Præfikset *re-* indikerer en tilbagevenden til et tidligere stadie, noget der sker igen eller på ny, dog skal mange indsatte lære at *klare en fremtid på den rette side af loven* for allerførste gang (ordnet.dk, Kriminalforsorgen.dk). Målet med at straffe forbrydere i Danmark kan siges at være tredelt. For det første sker straffen som en konsekvens af at en ulovlig handling er blevet begået. Straffene skal virke afskrækkende, både på selve forbryderen, men også for eventuelle fremtidige forbrydere, der i medier og i straffeloven kan blive informeret om, at en given handling medfører en given straf. For det andet skal ofrets retsfølelse tilgodeses, så Danmarks borgere kan føle sig trygge og beskyttede med den straffelov, vi har, uden at ty til selvtægt. Heri ligger der desuden en forventning om, at straffesystemet for samfundsborgerne skal virke retfærdigt og forståeligt. For det sidste, og i forbindelse med dette speciale det vigtigste punkt, skal forbryderen resocialiseres. Det er ikke meningen, at forbryderen skal spærres væk, for efter en årrække at blive lukket ud og begå kriminalitet igen. Målet er til gengæld at kunne motivere gerningspersonen til at ændre de inkorporerede og ofte kriminelle handle-mønstre til en lovpligtig adfærd (Forsete og Alphafilm & Kommunikation, 2015).

4.3 Stigmatisering

For at kunne forstå hvilke potentialer og udfordringer alderskravet i nogle af de beskæftigelsesfremmende tilbud medfører, vil Erving Goffmans teori om stigmatisering her belyses. Goffmans teori handler om, at der i samfundet findes *normale* mennesker og *stigmatiserede* mennesker, og det er den sociale interaktion, der sker i mødet mellem disse to, som Goffman

---

³ Jf. Straffelovens § 16.

undersøger (Goffman, 2014: 19). Goffman belyser med hans teori for det første, hvordan stigmatiseringen opstår, men også, hvordan den stigmatiserede person anser sig selv i kraft af sit stigma. I mødet mellem mennesker, kan det vise sig, at ét af menneskene besidder en egenskab, der er mindre ønskværdig, for eksempel, at vedkommende har siddet i fængsel. Goffman beskriver denne tilstedeværelse af fordomme som følgende:

Han reduceres derfor i vores bevidsthed fra at være et helt og almindeligt menneske til et fordærvet, nedvurderet menneske. At blive stemplet på denne måde indebærer et stigma, især når de pågældende derved bringes i meget stærk miskredit; af og til bliver det også kaldt for en svaghed, en brist, et handicap. Det indebærer en særlig uoverensstemmelse mellem den tilsyneladende og den faktiske sociale identitet. (Goffman, 2014: 44)

Selvom den forhenværende indsatte ikke anser sig selv og sin faktiske sociale identitet som værende afvigende eller farlig, eller ikke *vil* anses som dette, kan andre mennesker have en fordom eller en forventning til vedkommende omkring det. Omgivelsernes reaktion afgør således, hvorvidt den enkeltes sociale identitet som både normal, eller afvigende, men også farlig eller ikke-farlig opretholdes eller ødelægges (Goffman, 2014: 20). Goffman opererer ud fra tre forskellige former for stigma, dog er disse alle funderet på samme grundlæggende sociologiske tanke. Den afvigende person tiltrækker sig således omgivelsernes opmærksomhed, hvilket resulterer i en stigmatisering, der fører til social afvisning og manglende anerkendelse (Goffman, 2014: 21). Goffman beskriver dette med følgende uddrag:

Vi tror naturligvis, at den person, der er belastet med et stigma, ikke er et rigtigt menneske. Med udgangspunkt i denne antagelse udøver vi forskellige former for diskrimination, hvorved vi effektivt, om end ofte utilsigtet, begrænser den pågældendes udfoldelsesmuligheder. Vi opstiller en stigmatologi, en ideologi for at forklare hans underlegenhed og overbevise os selv om den fare, han udgør. (Goffman, 2014: 47)

Den stigmatisering, som den afvigende bliver udsat for, kan derfor lede til uønskede udfordringer for den stigmatiserede. Den pågældende kan blive begrænset i sine udfoldelsesmuligheder, både fordi omgivelserne ikke anser vedkommende for et *normalt* menneske, men også, fordi stigmatiseringen kan føre til, at han heller ikke selv anser sig som *normal*. Hvis en tidligere indsats selvopfattelse således bliver ændret på baggrund af en stigmatisering, kan dette føre til, at han heller ikke selv føler, at han er det samme værd, har fortjent de samme muligheder, eller har krav på den samme behandling,

som andre, *normale* mennesker ville have. Her italesætter Goffman at den afvigende i interaktionen med de *normale* rådes til ”at spille med i en gensidig accept af sig selv og af os, til trods for at vi i virkeligheden ikke helt har accepteret ham” (Goffman, 2014: 162). Det beskrives, at den stigmatiserede bliver udsat for en ”*upåagtet form for undertrykkelse eller måske endda symbolsk vold*” (Goffman, 2014: 24), da den stigmatiseredes selvforståelse bliver et udtryk for den forståelse, som de *normale* har af den pågældende – en selvforståelse af ikke at være *normal*. Ved at forskelsbehandle en person eller bestemt gruppe af personer på en anden måde, end de *normale* eller andre samfundsborgere bliver behandlet, kan der således opstå en stigmatisering, som kan have konsekvenser for den pågældende persons eller gruppes selvopfattelse. Goffmans teori om stigmatisering vil i dette speciale blive anvendt, da den specifikke gruppe af indsatte over 30 år kan siges at opleve en forskelsbehandling i form af færre muligheder for at deltage i et beskæftigelsesfremmende tilbud. Dette kan endeligt føre til stigmatisering og en deraf ændret selvopfattelse.

4.4 Hvorfor beskæftigelse hindrer kriminalitet

I følgende delafsnit vil der komme ind på flere teorier, der understøtter tanken om, at beskæftigelse kan forhindre kriminalitet. Den sociale kontrolteori af Travis Hirschi, selvkontrolteorien af Hirschi og Michael R. Gottfredson, samt teorien om sociale bånd af Robert J. Sampson og John H. Laub vil blive belyst.

4.4.1 Den sociale kontrol (på arbejdsmarkedet)

Den amerikanske sociolog Travis Hirschi udviklede i 1990'erne den sociale kontrolteori. Teorien er en videreudvikling af tidligere kontrolteorier, der ifølge Hirschi antager, at kriminelle handlinger opstår, når et individs bånd til samfundet er svækket eller brudt (Hirschi, 2017: 16). Hirschi valgte som udgangspunkt noget nyt, og ville derfor ikke belyse spørgsmålet om hvorfor kriminalitet begås, men spurgte i stedet for *hvorfor ikke* alle mennesker begår kriminelle handlinger (Cullen et al. 2014: 237). Hirschi påpeger den sociale kontrol, bestående af de fire delkomponenter ”attachment”, ”commitment”, ”involvement” og ”belief”, altså tilknytning, forpligtelse, involvering og tro (Hirschi: 2017), som grunden til, at individer afholdes fra at begå kriminalitet.

Med *tilknytning* menes tilknytningen til andre individer og dermed også en forståelse og respekt for andres måde at internalisere normer på. ”*If a person does not care about the wishes and expectations of other people – that is, if he is insensitive to the opinion of others – then he is to that*

extend not bound by the norms. He is free to deviate." (Hirschi, 2017: 18). Med andre ord kan individet frit vælge at afvige, hvis ikke individet er bundet af de normer og regler, som andre samfundsborgere lever efter. I tilfælde af, at individet ikke er tilknyttet andre mennesker og deres syn på normer, er der ikke noget, der afholder individet fra at begå afvigende og kriminelle handlinger.

På samme måde skal *forpligtelsen* forstås, som er en af de store delkomponenter i Hirschis sociale kontrolteori, der kan bruges som argument for, at beskæftigelse hindrer kriminalitet. Et individs forpligtelse overfor for eksempel en arbejdsplads, som vedkommende har investeret tid, energi og sig selv i, vil således have en betydning for overvejselsen omkring, om den afvigende og kriminelle handling skal begås. For personen, som føler en forpligtelse overfor arbejdsgiveren eller kollegaerne, vil en afvejning af den pågældende handling derfor ofte resultere i, at den synes for risikabel. Vedkommende vil derfor afholdes fra at begå handlingen (Hirschi, 2017: 20). Hirschi pointerer: *"Most people, simply by the process of living in an organized society, acquire goods, reputations, prospects, that they do not want to risk losing. These accumulations are society's insurance, that they will abide by the rules."* (Hirschi, 2017: 21). Denne del af Hirschis sociale kontrolteori forudsætter en rationel forbryder, da afvejningen af fordele og ulemper ved en given handling kan siges at være en rationel måde at tænke og handle på.

Tredje delkomponent, *involving*, er fremtrædende i de fleste kontrolteorier, og argumenterer ligeledes for, at beskæftigelse mindsker kriminalitet. Involvingen i konventionelle aktiviteter, som dét at gå på et normalt arbejde, skaber mindre mulighed for at kunne begå kriminelle eller afvigende handlinger. Arbejdet optager så stor en del af den tid, som vedkommende ellers ville kunne bruge på andre aktiviteter, så der ikke forbliver mange timer i døgnet til at begå de afvigende og kriminelle handlinger på: *"... a person may be simply too busy doing conventional things to find time to engage in deviant behavior."* (Hirschi, 2017: 22). Vedkommendes kalender vil igennem arbejdet formentlig være booket med møder, deadlines og lignende, så muligheden for at begå kriminalitet sjældent får lov at opstå. Denne del af den sociale kontrolteori går således ud på, at et individ ikke kan begå afvigende og kriminelle handlinger, så længe vedkommende er i gang med at udføre andre, *normale* handlinger.

Fjerde og sidste del af den sociale kontrolteori handler om individets *tro*. Troen skal her dog ikke forstås som en religiøs overbevisning, men som tro på, at samfundets normer og regler – herunder straffeloven – burde efterleves. Hirschi argumenterer for, at jo mindre et individ tror på samfundets regler, jo større er sandsynligheden for, at vedkommende ikke overholder dem (Hirschi, 2017: 23). Troen er altså med til at afholde vedkommende fra at begå afvigende og kriminelle

handlinger. Hvis troen på samfundets regler, og samfundssystemet i det hele taget, bliver svækket, vil et individ derfor være mere tilbøjelig til at begå handlinger, som samfundet og dets borgere ikke anser for ønskværdige.

Den sociale kontrolteori har været udsat for en del kritik, da den hverken tager højde for individets alder eller intelligens og går ud fra, at alle mennesker motiveres ens. Da de indsattes alder spiller en væsentlig rolle i dette speciale, vil også den videreudviklede selvkontrolteori inddrages i det teoretiske afsnit. Den sociale kontrolteori tager heller ikke hensyn til de sociale relationer, som et individ knytter igennem livet, hvorfor teorien om sociale bånd også bliver belyst i nærværende afsnit.

4.4.2 Selvkontrolteorien

Hirschi har i samarbejde med Michael R. Gottfredson udarbejdet en nyere kontrolteori. Dette er teorien om individers selvkontrol, som påpeger, at det er selvkontrollen – eller manglen herpå – der afgør, om et individ begår kriminalitet (Hirschi & Gottfredson 1990: 86-87). Hirschi og Gottfredson har med deres teori udforsket, hvorfor den lave selvkontrol opstår, og konkluderer, at dette har ophav i individets barndom og opdragelse. Det er dog ikke selvkontrollens ophav, der skal fokuseres på i nærværende afhandling, men hvilke adfærdsmønstre der ifølge Hirschi og Gottfredson udgør en lav grad af selvkontrol, og modsat, hvilke adfærdsmønstre der udgør en høj grad af selvkontrol. For blot at nævne nogle få, så beskrives individer med lav selvkontrol som impulsstyret, udadreagerende og risikovillig. Desuden passer individer med lav selvkontrol ofte i mindre grad deres arbejde og forpligtelser, såsom ægteskaber og andre sociale forhold, og kan udvise en mangel på empati (Hirschi & Gottfredson, 1990: 89-93). Individer med en høj grad af selvkontrol kan derimod betegnes som forsigtige, velovervejede, tolererende og engagerede, både hvad angår deres arbejde, men også sociale relationer og forpligtelser. Yderligere udviser mennesker med høj selvkontrol mere empati og er i stand til at sætte sig i andres sted og dermed se sig selv i andres øjne (Gottfredson & Hirschi, 1990: 89-93). Selvkontrolteorien synes relevant at nævne i nærværende speciale, da den del af menneskers hjerne, der styrer impulsstyringen og selvkontrollen, jf. *3.1.3 Alderens rolle*, først kan siges at være færdigudviklet ved 30-års-alderen. Selvom Gottfredson og Hirschis syn på, at den lave selvkontrol udspringer i barndommen, står i modsætning til, at individers hjerner først er færdigudviklet ved 30-års-alderen, synes selvkontrolteorien dog relevant at nævne. Selvkontrolteorien opsummerer nemlig hvilken adfærd individer med lav selvkontrol udviser, og det kan derfor udledes, at individer under 30-års-alderen, som ifølge Society of Neuroscience ikke har udviklet deres fulde potentiale af selvkontrol endnu, vil have svært ved at afholde fra kriminalitet og

fastholde et arbejde. Derfor kan selvkontrolteorien, i sammenhold med forskningen omkring menneskets hjerne, bruges som kritik af, at de undersøgte beskæftigelsesfremmende initiativer i fængslerne ikke tilbydes de indsatte, der er over 30 år gamle.

4.4.3 Sociale bånd og turning points

For at bygge på den tidligere nævnte sociale kontrolteori, udviklede Robert J. Sampson og John H. Laub den såkaldte social bonds theory. Sampson og Laubs forklaring på kriminalitet handler om, hvad det er, der gør, at individer enten begår kriminelle handlinger, eller afholdes fra dette. Teorien om de sociale bånd påpeger, at den kriminelle eller afvigende adfærd, som en person begår i voksenalderen, ikke kun udspringer af barndommen og opvæksten, men samtidigt også er afhængig af de sociale bånd, som en person knytter, eller ikke knytter, i voksenalderen. Dermed er teorien ikke afvisende overfor, at en anti-social adfærd i barndommen også kan have betydning for den voksnes handlemønstre. Dog er de sociale bånd, der dannes i voksenalderen, mindst lige så relevante at påpege, når det skal forklares, hvorfor kriminelle handlinger begås (Sampson & Laub, 1990: 611). De sociale bånd, som der er tale om, kan være en hvilken som helst tilknytning eller relation til et andet menneske, herunder familie, venner, eller arbejdskolleger. Det kan dog også anses som en relation til selve arbejdspladsen eller samfundet, og skal dermed ikke kun forstås som relationen til enkelte individer. Jo stærkere disse eller ét af de sociale bånd er, jo mere vil den pågældende føle sig forpligtet overfor modparten og eventuelt afholdes fra at begå kriminalitet. De sociale bånd opstår ikke af ingenting og er ofte et resultat af tid og energi, der er blevet investeret i samværet med venner, familie, kæreste eller arbejdsplads. I det øjeblik, individet overvejer at begå en kriminel handling, står det således på spil, om relationen og ens hårde arbejde går til spilde.

Teorien om de sociale bånd udspringer fra den såkaldte developmental and life-course criminology (DLC), som beskæftiger sig med udviklingen af anti-social og kriminel adfærd, risikofaktorer i forskellige aldersgrupper og forskellige livsbegivenheders indvirkning på udviklingsforløbet. Det er dog især dokumentationen og forklaringen af individuelle ændringer i den kriminelles livsforløb, der fokuseres på (Farrington, 2003: 221). Indenfor DLC undersøges en gruppe af mennesker således på forskellige tidspunkter af deres liv, hvilket også Sampson og Laub valgte at gøre med datasættet fra Sheldon og Eleanor Gluecks undersøgelse *Unraveling Juvenile Delinquency* fra 1950'erne. Her sammenlignes to forskellige grupper af drenge på tre bestemte tidspunkter i deres liv; ved 14-års-alderen, ved 25-års-alderen og endeligt ved 32-års-alderen (Sampson & Laub, 1990:

612). Den første gruppe bestod af drenge, der allerede i barndommen havde udvist en form for afvigende adfærd, hvorimod den anden gruppe bestod af drenge, der ikke havde udvist denne form for adfærd i barndommen. Ved at sammenligne disse to grupper har teoretikerne for det første bekræftet, at et individ med anti-social adfærd i barndommen har en stor tilbøjelighed til at videreføre denne anti-sociale og eventuelt kriminelle adfærd til voksenalderen. Derudover har teoretikerne også fundet, at de sociale bånd, som mennesker indgår i voksenalderen, i lige så høj grad påvirker sandsynligheden for, om kriminelle handlinger begås (Sampson & Laub, 1990: 625).

Forskerne kan dermed konkludere, at drenge, der ligner hinanden, hvad angår baggrundsfaktorer som alder, etnicitet, generel intelligens og nabolagets økonomiske status, stadigvæk kan afvige fra hinanden i deres tilbøjelighed til at begå kriminalitet i voksenalderen. Yderligere konkluderer forskerne, at denne forskellighed kan forklares ud fra de sociale bånd, som blev knyttet, eller ikke knyttet, i voksenalderen. Drenge med stærke sociale bånd i voksenlivet, altså et godt og forpligtende forhold til for eksempel familie eller arbejdsplads, havde færre udslag i både alkohol- og stofmisbrug, afvigende adfærd og antal anholdelser i deres voksne liv, sammenlignet med drengene, der ikke havde stærke sociale bånd. Den uformelle sociale kontrol, der finder sted på eksempelvis arbejdspladsen, kan således være med til både at stabilisere, men også at ændre den adfærd, som vedkommende udviste i barndommen. Som Sampson og Laub forklarer det:

We have offered a life-course model, that does not deny early childhood differences, but at the same time recognizes, that adult life events matter. The basic organizing principle derived from linking the life course perspective with social control theory is that both continuity and change are evident, and that trajectories of crime and deviance are systematically modified by social bonds to adult institutions of informal social control (Sampson & Laub, 1990: 625)

Adult life events kan i dette tilfælde også kaldes for turning points i den voksnes liv, hvilket skal forstås som skelsættende begivenheder eller personer, som får vedkommende til at skifte livsstil. Fødslen af et barn kan for eksempel fungere som et turning point, da dette kan foranledige et ansvar og et nyt socialt bånd overfor både barnet og moren, som får den pågældende til at ændre på gamle vaner og handlemønstre, og stoppe med at begå kriminelle handlinger. Et andet eksempel på et turning point kan også være en stabil beskæftigelse, for eksempel et fuldtidsjob, som den pågældende for første gang formår at fastholde, og derfor er bange for at miste, hvis han begår kriminalitet. Teorien om de sociale bånd er anvendelig i dette speciale, da teorien argumenterer stærkt for, at

arbejdspladsen som turning point, og de dertilhørende sociale bånd, medvirker til at afholde individer fra at begå kriminalitet (igen). De sociale bånd, som et individ knytter til både arbejdskolleger og samfundet generelt, kan ifølge Sampson og Laub siges at være mere værd for individet, end de fordele, som vedkommende muligvis ville kunne opnå ved at begå kriminalitet. Også i denne teori anses forbryderen således som en rationel aktør, som er i stand til aktivt at afveje de positive og negative konsekvenser ved bestemte handlemåder og -mønstre.

5. Metodiske overvejelser

I det følgende afsnit vil det belyses, hvilke metodiske overvejelser der har ligget til grunde for det endelige forskningsdesign, samt hvorfor de forskellige metodiske valg er blevet truffet. Desuden vil interviewet som empiri, kontakten til informanter samt forskningsetiske overvejelser blive beskrevet.

5.1 Forskningsdesign og metodestrategi

Nærværende speciale tager udgangspunkt i et casestudie-design, da der undersøges en case, altså et fænomen, som der ikke er blevet undersøgt før. Case-begrebet skal forstås som ”*et særligt, ekstremt eller unikt fænomen*” eller som repræsentativ for eller relaterende til ”*en mere generel sammenhæng eller population*” (Antoft & Salomonsen, 2007: 31). Fokuset på de indsatte over 30 år er særlig og unik i den forstand, at der ikke før har været undersøgelser af tilbuddene (eller mangel på samme) til netop denne aldersgruppe. Både vejledere og informanter har bekræftet, at denne problemstilling er unik og relevant at belyse, og jeg må erklære mig enig i, at emnet fortjener en større opmærksomhed. Et casestudie kan også beskrives som ”*en empirisk analyse, der undersøger et samtidigt eller historisk fænomen i en social kontekst, hvor fænomenet udfolder sig*” (Yin, 1994 i Antoft & Salomonsen, 2007: 32). Dette speciale kan i den sammenhæng beskrives som en case af forskelsbehandling, der baseres på alder overfor hvilke bagvedliggende mekanismer der spiller ind i denne aldersafgrænsning. Det *samtidige fænomen* skal i dette tilfælde forstås som aldersafgrænsningen i sig selv, og den sociale kontekst, som fænomenet anskues i, skal her forstås som den hverdag, som de indsatte befinder sig i, i Danmarks fængsler og når de bliver løsladt.

I spørgsmålet om, hvilket forskningsdesign der er valgt i et projekt, kan der desuden tales om fire forskellige slags casestudier; det ateoretiske, det teorigenererende, det teorifortolkende og det teoritestende casestudie (Antoft & Salomonsen, 2007: 33). I nærværende speciale vil der tages udgangspunkt i det teorifortolkende design, da allerede etablerede teorier vil blive brugt til at

analysere den indsamlede empiri. Det er således med afsæt i allerede eksisterende teorier, at der vil blive fundet ny empirisk viden om den valgte problemstilling. Teorierne om stigmatisering, sociale bånd og social kontrol, vil derfor kunne anses som rammesættende for dette casestudie og som det forståelsesredskab, der vil gøres brug af, i nærværende speciale (Antoft & Salomonsen, 2007: 37). Casestudie-designs skal dog altid forstås som idealtypiske designs, og det skal det teorifortolkende design i dette tilfælde også. Det teorifortolkende design er således det forskningsdesign, der tilnærmes sig mest, dog efterleves dette ikke til fulde. Som eksempel herpå kan det nævnes, at der arbejdes induktivt og ud fra den viden og erfaring, der er blevet opnået i løbet af praktikperioden i Horserød Fængsel, og ikke ud fra et teoretisk udgangspunkt, som det ellers er tilfældet med de teorifortolkende casestudier (Antoft & Salomonsen, 2007: 39). Problemformuleringen er således udformet ud fra en forudgående observation og ikke ud fra en tidligere etableret teori. Især anden del af problemformuleringen, omhandlende potentialer og udfordringer for individ og samfund, vil dog besvares med afsæt i allerede etablerede teorier, hvilket er grunden til, at forskningsdesignet for nærværende speciale anses som tilnærmelsesvist teorifortolkende.

Det teorifortolkende casestudie har dog også et andet kendetegn, nemlig at der gøres brug af en deduktiv tilgang til felten, med induktive tilsnit. Denne blanding af induktive og deduktive processer kan også kaldes for en abduktiv tilgang. Studier med en abduktiv tilgang kendetegnes ved, at forskeren undres ved et givent fænomen, eller en given observation, for herefter at prøve at forstå det ved hjælp af en eller flere teorier (Dubois & Gadde, 2002: 559). Dette speciale udsprang af en undren omkring, hvorfor nogle af de beskæftigelsesfremmende initiativer til de indsatte kun tilbydes en bestemt aldersgruppe, selvom flere indsatte sandsynligvis ville kunne få gavn af det. Denne problemstilling vil blive besvaret ud fra eksperteres udtalelser omkring fænomenet, samt litteratursøgning omkring emnet. Dette vil føre til en ny forståelse af fænomenet *aldersafgrænsning*, og hvilke processer, der ligger bag, samt åbne op for nye indsigter i fænomenet og eventuelt også nye spørgsmål omkring dette. Med denne forskningsstrategi arbejdes der således ud fra den observation og kontekst, som udløste den oprindelige undren over fænomenet, for herefter, ved hjælp af den indsamlede empiri, at kunne gøre denne undren mindre overraskende. Der kan argumenteres for, at den nye forståelse omkring fænomenet *aldersafgrænsninger i beskæftigelsesfremmende tilbud til indsatte*, er et relevant bidrag til den allerede eksisterende viden om fængselsverdenen og resocialiseringen, samtidigt med at det kan understøtte den samfundspolitiske debat om indsattes muligheder for støtte og forskningen på dette område.

Med afsæt i både observationer fra praktikperioden, samt kendskab til kriminologiske teorier om hvordan kriminalitet afværges, er der blevet udarbejdet interviewguides til både relevante aktører udenfor fængslet, samt fængslets indsatte. Dette vil blive yderligere beskrevet i delafsnittet omkring *kvalitativ metode*, herunder *udarbejdelse af interviewguides*. Forinden vil der blive redegjort for, hvordan en kvantitativ foranalyse i form af en spørgeskemaundersøgelse ikke levede op til forventningen i det givne miljø, samt hvilke konsekvenser dette havde for forskningsmetoden.

5.1.1 Spørgeskemaer i fængselsmiljøet

Som indledende dataindsamling blev der foretaget en spørgeskemaundersøgelse, hvor der blev spurgt ind til de indsatte oplevelse og kendskab til beskæftigelsesfremmende tilbud (bilag 26). Da det var svært at møde de indsatte på deres celler i det åbne fængsel, fordi de fleste har en beskæftigelse at gå til i dagtimerne, blev det besluttet at give spørgeskemaerne til de respektive afdelingers gangmænd⁴, som ville kunne distribuere dem videre til resten af afdelingens indsatte. Det var også blevet overvejet, om talsmanden⁵ for de indsatte skulle bedes om hjælp, dog blev dette hurtigt fravalgt, da talsmanden ifølge fængslets personale ikke havde den bedste relation til de indsatte, da han ofte blev opfattet som *en del af systemet*. Fremgangsmåden var derfor at snakke med gangmændene om selve specialet, og her tydeliggøre, hvorfor det var vigtigt og i de indsatte interesse, at disse blev besvaret fyldestgørende, og afleveret tilbage. Ansvar blev således lagt på gangmændene og deres gode relation til de resterende indsatte, med en forhåbning om at kunne nå ud til flest mulige indsatte.

Alt i alt blev der uddelt 140 spørgeskemaer, som gangmændene lovede at uddele og samle ind igen, inden der var gået en uge. Af de 140 spørgeskemaer var det kun 19 der kom retur, dels meget sparsommeligt udfyldte, dels med manglende sider. Formålet med spørgeskemaerne havde været, både at finde frem til, om og i hvilket omfang de indsatte havde kendskab til tilbuddene, samt om der var en forskel at se, mellem hvad de over 30-årige indsatte gav udtryk for, sammenlignet med de indsatte på under 30 år. Desuden var det interessant at finde ud af, om de indsatte kendte til eller havde hørt om beskæftigelsesfremmende tilbud, som ikke var blevet nævnt i spørgeskemaet. Med en svarprocent på kun 14 procent er det desværre ikke muligt at sige noget generaliserbart om, hvorvidt

---

⁴ At være gangmand er en form for beskæftigelse i fængslet, som de indsatte kan vælge at varetage i stedet for at arbejde i værkstederne eller at gå i skole. Gangmanden på den respektive afdeling er ansvarlig for at gøre rent og holde styr på og orden i afdelingens fællesområder; herunder køkken, gang og badeværelser.

⁵ Talsmanden er valgt af de indsatte til at varetage de indsatte fælles interesser overfor personalet og Kriminalforsorgen.

der kan siges at være en forskel på de forskellige aldersgruppers behov for eller kendskab til flere beskæftigelsesfremmende tilbud i fængslet. Det kan dog konstateres, at elleve spørgeskemaer blev udfyldt af over 30-årige, og otte spørgeskemaer blev udfyldt af under 30-årige indsatte.

Det sidste og vigtigste formål med spørgeskemaerne var dog at erhverve informanter til mine interviews. Til sidst i spørgeskemaerne var der angivet et telefonnummer, som de indsatte kunne sende en SMS til, hvis de var interesserede i at deltage, dog var der ingen respons her. Én indsat gav dog ved indsamlingen af spørgeskemaerne udtryk for at være interesseret i et interview, og blev således til den ene af mine informanter. Han havde ikke råd til at sende en SMS, hvilket var grunden til, at han oprettede kontakten personligt, da jeg var på afdelingen. Efterfølgende er det blevet diskuteret og evalueret med både vejleder og fængslets personale, om en anden måde at uddele og indsamle spørgeskemaer på, ville have haft en bedre effekt. Der var dog enighed om, at de fleste indsatte formodentlig har så meget andet at se til, og andre tanker der fylder, at de ikke kan overskue, eller simpelthen ikke er motiveret til at udfylde et spørgeskema. Samme problematik beskriver en af fængselsbetjentene, Robert, som i forbindelse med sin diplomuddannelse i kriminologi også havde uddelt et spørgeskema til indsatte i et andet fængsel, og som også havde en svarprocent, ”*der næsten ikke tåler offentliggørelse*” (Robert, personlig kommunikation).

Det er et velkendt fænomen, at kriminelle miljøer, heriblandt fængselsmiljøer, kan være vanskelige at forske i, da det kan være svært at få adgang (Sykes, 1958; Minke, 2012). For det første kan det være en udfordring at få formel adgang til fængslet, hvilket der dog grundet praktikopholdet allerede var givet. Det kan dog yderligere være en stor udfordring at få en reel adgang til de indsatte, og blive accepteret som en del af miljøet, og som én, der kan stoles på. Som *ansat* i fængslet vil der fra de indsattes side opstå en vis distance overfor forskeren, da vedkommende ikke anses som værende *en del af dem*, og endda kan associeres som en del af det system, som har været ansvarlig for deres nuværende situation som indsat. Denne problemstilling havde allerede været iøjnefaldende under det tidligere praktikophold i fængslet (Wietz, 2021:9). Også teoretikeren Goffman beskriver denne problematik: ”*There’s no way, in which, if you’re dealing with a lower group, you can start with a higher group, or be associated with a higher group.*” (Goffman, 1989: 129). Selv om den fysiske afstand til de indsatte var minimal, var den mentale barriere, som holdt de indsatte på afstand, derfor i særdeleshed til stede. Dette kan også formodes som grunden til, at de indsatte ikke virkede særligt samarbejdsvillige i forbindelse med deres frivillige medvirken som informant. Da specialet omhandler de indsattes synspunkter og holdninger, og skal være med til at belyse de behov, som indsatte over 30 år kan have, og som på nuværende tidspunkt ikke bliver tilgodeset, kan det synes

forundrende, at det var en udfordring at finde potentielle i informanter. Det kan i den forbindelse formodes, at målgruppen har nogle helt særlige behov, som synes vigtigere og mere presserende, end deltagelsen i et interview. Opsummerende kan det siges, at spørgeskemaundersøgelsen ikke gik som planlagt, og det derfor var nødvendigt at komme i kontakt med informanter på en anden måde. Dette vil blive uddybet i afsnittet *5.2.4 Interviews med sårbare informanter*.

5.2 Kvalitativ metode

Empirisk forskning kan overordnet set inddeles i enten kvantitativ eller kvalitativ forskning. Den kvalitative forskning beskæftiger sig med en mindre populationsgruppe, og fundene er sjældent generaliserbar, dog kan der arbejdes mere fortolkende og i dybden med det fænomen, der ønskes undersøgt. Dette er grunden til, at den kvalitative forskningsdesign er valgt i nærværende speciale. Kvalitativ forskning bygger ofte på semistrukturerede interviews og deltagerobservationer. Den kvalitative forskning undersøger således fænomener, der er svære at kvantificere og måle med tal. Det er blevet vurderet, at problemstillingen vil kunne belyses på bedst mulig vis ved at interviewe relevante aktører omkring denne, samt efterfølgende at analysere og fortolke disse udtalelser (metodeguiden.au.dk – kvalitativ og kvantitativ forskning).

I nedenstående delafsnit vil den kvalitative metode og dens potentialer præsenteres, samt argumenteres for. Der vil fokuseres på det kvalitative interview som forskningsmetode, både med eksperter og sårbare informanter, lige som oprettelsen af kontakt til informanterne, udarbejdelsen af interviewguides, foretagelsen af interviews, samt overvejelser omkring moral og etik vil belyses.

5.2.2 Det semistrukturerede forskningsinterview

Ordet *interview* kommer fra det franske *entrevue*, hvilket kan oversættes til det danske sprog som ”mellem-syn” (Ordnet.dk). Et interview kan derfor forstås som en måde at kunne belyse den holdning, eller det syn, som to mennesker kommer frem til, igennem en samtale. For at opnå en dybere forståelse for, hvilke mekanismer der spiller ind i aldersafgrænsningen for de beskæftigelsesfremmende tilbud, er interviewet blevet udvalgt som primær forskningsmetode. Da problemformuleringen efterspørger en dybdegående viden om aldersafgrænsningen i sig selv, samt dets indvirkning på de indsatte, vurderes det semi-strukturerede interview som den mest hensigtsmæssige forskningsmetode, for at undersøge netop dette emne (Kvale, 2015: 49). De indsigter og den viden, der kan opnås igennem interviews med eksperter på området og de indsatte selv, ville ikke kunne være opnået udelukkende gennem en litteratursøgning. Fordelen ved at have

valgt forskningsinterviewet som metode, kan således afspejles i de velargumenterende og dybdegående svar, som det er muligt at benytte som empiri. Det er dog ikke muligt at generalisere specialets fund, mere herom i delafsnit 5.2.7 *Kvalitetskriterier*.

Der er arbejdet ud fra semi-strukturerede interviews i dette speciale, for at lade samtalen synes mere naturlig og lade informanterne komme så meget på banen, som muligt. Med det semi-strukturerede interview er det muligt at foregive et emne, eller åbne spørgsmål, der skal tales om, men samtidig lade informantens ekspertise på området lede samtalen ud over de på forhånd udformede spørgsmål. Det har således været muligt at finde en balance imellem at vise eksperthen, at jeg som interviewer har et kendskab til Kriminalforsorgen, beskæftigelsesfremmende initiativer, samt den indsatte daglige liv i forvejen, samtidigt med at kunne vise en nysgerrighed og afhængighed af informantens yderligere viden (Riis, 2005: 108-109).

Det er vigtigt at have for øje, at interviewerens, som stiller spørgsmålene, styrer samtalsituationen og på denne måde skaber en ubalance i samtalsmagtforhold (Kvale, 2015: 56). Dette er en vigtig ting at overveje både før, under og efter interviewet, da en interviewsituation ikke kan betragtes som en åben dialog to ligestillede parter imellem (Kvale, 2015: 56). Formålet med samtalen er således at opnå en viden og finde svar på de spørgsmål, min problemformulering frembringer. Interviewet er med andre ord forskerens middel til at opnå den relevante viden, som forskeren efterfølgende også har monopol på at fortolke og rapportere ”i overensstemmelse med sine forskningsinteresser” (Kvale, 2015: 56). Det semi-strukturerede design er blandt andet valgt, for at give informanten en følelse af også at være med til at styre samtalen og på denne måde mindske det asymmetriske magtforhold.

5.2.3 Informanter

I følgende afsnit vil der redegøres for specialets informanter, samt hvorfor netop disse er udvalgt med henblik på at kunne besvare problemformuleringen. Nedenstående Tabel 1 tydeliggør antallet af informanter, deres navne⁶, samt eksperternes stillinger. Dette er valgt for at skabe et hurtigt og gennemskueligt overblik for læseren.

---

⁶ De indsatte vil i dette speciale være fuldstændigt anonymiserede. Navnene, der fremgår på tabellen, er derfor pseudonymer.

Tabel 1

Informant	Pseudonym /Navn	Indsat / ekspertens stilling
1.	Oliver	indsat
2.	Birk	indsat
3.	Johan	indsat
4.	Alexander	indsat
5.	Ulf	indsat
6.	Kris ⁷	Medarbejder i kommunen
7.	Ole	Direktør for High:five
8.	Peter	Direktør for TAMU
9.	Karina	Retsordfører for SF
10.	Johnny	Socialkoordinator for Café Exit
11.	Line	Projektkoordinator i Røde Kors
12.	Jan	Beskæftigelseskonsulent i Kriminalforsorgen

De fem indsatte er valgt som informanter, da de alle sammen er over 30 år gammel, og det formodes, at disse vil kunne udtale sig om deres personlige erfaringer med beskæftigelsesfremmende indsatser i Kriminalforsorgen. De indsattes perspektiv ønskes belyst, for at kunne finde svar på hvordan aldersafgrænsningen opleves for de indsatte personligt, samt om disse giver udtryk for et aldersspecifikt behov, som nuværende indsatser ikke afdækker.

Ekspertene er udvalgt på baggrund af deres stillinger og den formodede viden om forskningsemnet. *Peter* er direktør for TAMU og har været det i syv år, dog har han været ansat i TAMU i 25 år. *Ole* er direktør for High:five, og har været dette siden High:five blev oprettet i 2006. Dermed er disse to informanter i magtfulde positioner og kan grundet deres mangeårige erfaringer betegnes som eksperter på området. Disse to informanter er i særdeleshed udvalgt, da de arbejder – og er talsmænd for – de organisationer, som opstiller et alderskrav for indsatte og løsladte. Det formodes, at disse to informanter vil kunne bidrage med en viden, der især kan belyse problemformuleringens første del.

Det samme gælder for retsordføreren *Karina*, der har en mangeårig karriere i parlamentet, og derfor kan betegnes som en ekspert i dansk politik, men også samtidig sidder i en magtfuld stilling i

---

⁷ Navnet Kris er valgt, for at opretholde informantens ønske om anonymitet.

folketinget. Karina vil kunne belyse, om der af politiske årsager kan siges at være opført en aldersbegrænsning, eller et samfundspolitisk fokus på en bestemt aldersgruppe af kriminelle. Derfor er hun en yderst relevant informant for dette speciale.

Johnny, som er socialkoordinator i Café Exit, er blevet interviewet, og har været med i organisationen siden den blev oprettet. Derfor kan der argumenteres for, at han ligeledes er en ekspert på området. Café Exit er en af de mest fremtrædende eksterne organisationer, der arbejder resocialiserende indenfor Kriminalforsorgen, hvilket er grunden til, at der af denne informant formodes en viden om det beskæftigelsesfremmende område, samt erfaringer med indsatte i alle aldersgrupper. Det samme gælder for organisationen Røde Kors, som også er en meget synlig frivillig organisation indenfor fængselsverdenen. Line, som har arbejdet i organisationen som projektleder og udviklingskonsulent siden 2010, kan siges at være en ekspert i emner som fondssøgning og finansiering af projekter. Det er en formodning, at de forskellige organisationers aldersafgrænsning kan have en økonomisk baggrund, hvorfor denne informant er valgt til at kunne belyse disse områder.

Yderligere er Jan blevet interviewet, som er beskæftigelseskonsulent i Kriminalforsorgen, og derfor kan siges at være ekspert i indsattes beskæftigelse under afsoning. Jan formodes at kunne udtale sig om, hvilken slags beskæftigelse de indsatte kan siges at få gavn af, samtidig med at hans erfaringer med de forskellige aldersgrupper af indsatte vil blive belyst i denne sammenhæng. Sidst men ikke mindst er en medarbejder i kommunen, Kris, blevet interviewet. Igennem sit mangeårige arbejde med indsatte og løsladte unge mellem 18 og 30 år, er hun blevet en ekspert i at udtale sig om netop denne målgruppe. Derudover vil hun kunne belyse kommunernes indsatser overfor både disse ”unge” borgere, men også borgere over 30-års alderen, samt om kommunen arbejder forskelligt med disse to grupper af udsatte borgere.

Samlet set er denne gruppe af informanter blevet vurderet som relevant, for at kunne svare fyldestgørende på specialets problemstilling: *hvorfor* der sættes en aldersgrænse i nogle af de beskæftigelsesfremmende tilbud og hvor denne aldersafgrænsning kommer fra, men også for at belyse informanternes individuelle syn på, *hvilke udfordringer og potentialer* en sådan afgrænsning kan have.

5.2.4 Interviews med sårbare informanter

5.2.4.1 Kontakt

De indsatte, som oprindeligt kunne have henvendt sig som frivillige informanter igennem spørgeskemaet, skulle som nævnt tidligere kontaktes på en anden måde. At få reel adgang til de

indsatte blev derfor en tidskrævende udfordring, som krævede flere forsøg, for at kunne lykkes. Da den direkte adgang til fængslet var etableret, og det var muligt, at kunne gå frit rundt på de forskellige afdelinger, blev der som det første hængt en Din-A-4-side op på afdelingernes opslagstavler, som gjorde opmærksom på, at der stadigvæk manglede interviewpersoner til specialet. Desuden belyste opslaget, at deltagelsen var fuldstændig anonym, samt gav en kort introduktion til, hvad interviewet skulle handle om (bilag 25). Her var der dog stadigvæk ingen henvendelser fra de indsatte, hvilket ledte til en mere aggressiv og progressiv måde at komme i kontakt med relevante indsatte på: de enkelte indsatte skulle tages fat i personligt.

Denne fremgangsmåde virkede en smule angstprovokerende og grænseoverskridende, dog var der ikke andre muligheder tilovers, hvis interviewene skulle nå at komme i hus. Da der i dagtimerne altid er indsatte at finde på de forskellige værksteder, i skolen og på afdelingerne, blev der således oprettet kontakt ved personlig henvendelse til de enkelte indsatte, som jeg, eller min kontaktperson i fængslet, Gitte, kom forbi i løbet af en arbejdsdag. Den indsatte blev spurgt uformelt, om deltagelsen i et interview kunne have interesse hvorefter emnet kort blev introduceret. Hvis den indsatte gerne ville være med, blev der aftalt en dag og et tidspunkt til interviewet og efterfølgende sendt en indkaldelse afsted til den pågældende (se bilag 13). Selvom det i starten af specialet havde synes vanskeligt at komme i kontakt med de indsatte og fange deres opmærksomhed og samarbejdsvilje gennem både spørgeskema og opslag, endte det dog med flere indsatte, der var interesserede i at være informanter og deltage i interviews, end der har været tid og plads til, i dette speciale.

5.2.4.2 Etiske overvejelser

For fyldestgørende at kunne besvare anden del af min problemformulering, som omhandler aldersafgrænsningens potentialer og udfordringer, er det valgt at interviewe fem indsatte, der er over 30 år gammel. Dette er valgt for at kunne belyse de indsattes personlige holdning til, at nogle af de beskæftigelsesfremmende tilbud har en aldersafgrænsning, og samtidig dybdegående at kunne forstå de følelser, som den indsatte oplever på baggrund af denne afgrænsning.

I interviewsituationer med sårbare informanter, såsom indsatte, er der nogle andre metodiske og praktiske overvejelser, der kommer til syne, end hos andre interviews. Her er det især de etiske og moralske problematikker der står i fokus ved at ”udforske menneskers private liv og lægge beskrivelser åbent frem” (Birch, Miller, Mauthner & Jessop, 2002, i Kvale, 2015: 107). Det er blevet valgt at alle interviews i dette speciale skal optages og transskriberes ordret, for at skabe mest mulig gennemsigtighed for læseren, se også delafsnit 5.2.7. *Kvalitetskriterier*.

Selv om der kan argumenteres for, at de indsatte er eksperter på deres område og ved mere omkring deres livsverden, end interviewereren gør, er det ulige magtforhold i særdeleshed til stede. Ikke kun er det interviewereren, som stiller spørgsmålene og dirigerer samtaleens retning, tilmed er informanterne frihedsberøvet. Med andre ord har forskeren et valg om at gå ind i fængslet – og kan blot gå ud igen – hvorimod den indsatte ikke frit kan vælge, men er tvunget til at forblive i fængslets regi. Alene dette faktum markerer en stor distance mellem mig, som interviewer, og den indsatte som informant, selv om den fysiske afstand er minimal.

Da telefoner ikke er tilladt i fængslet, var der anskaffet en diktafon, som er blevet brugt for at optage de forskellige interviews med de indsatte. Diktafonens tilstedeværelse og synlige placering på bordet skaber dog et dilemma, som der har været stort fokus på: Den indsatte kan komme til at føle sig utilpas, da diktafonen udgør en konstant påmindelse om, at informantens udsagn vil blive lyttet til igen og igen, samt analyseres på efterfølgende. At samtalen optages kan desuden ligne en afhøringsituation. Diktafonen kan således være med til at tydeliggøre informantens særlige og sårbare rolle som indsat, som kan siges at være grunden til, at der er opstået et interesse i netop hans udsagn. Diktafonen kan derfor ikke kun beskrives som et nødvendigt teknisk udstyr, der skal muliggøre optagelsen af samtalen i fængslet, men i lige så høj grad også som en genstand, der skaber en yderligere distance mellem informanten og interviewereren. For at tydeliggøre overfor den indsatte, at det var en bevidst problematik, at diktafonen kunne virke hæmmende, blev dette italesat med humoristiske kommentarer i starten af interviewet: ”*ja, den er godt nok fancy*” eller ”*jeg må indrømme, at jeg heller ikke har arbejdet med sådan et apparat før*”. Dette er valgt både for at skabe en afslappet atmosfære omkring diktafonens tilstedeværelse, men også for at finde en fællesnævner med den indsatte, og således mindske den opståede distance.

Det, at være indsat i et fængsel, er sjældent noget mennesker er stolte af, og i særdeleshed ikke noget, som de gerne vil have offentliggjort omkring deres person. Derfor er det min pligt som interviewer, allerede inden interviewets start at skabe så behagelige og trygge rammer for interviewsituationen som muligt, og ikke mindst at garantere den indsatte fuldkommen anonymitet. Desuden kan det for indsatte være overvældende at skulle snakke med en udestående om deres livssituation, samtidig med, at det kan være endnu mere grænseoverskridende også at blive *anset* som én, der snakker med udestående. Dette er et velkendt fænomen i fængselsverdenen, som kan føre til misforståelser og stille den indsatte i dårligt lys overfor sine medindsatte (Minke, 2012). Derfor, og af sikkerhedsmæssige grunde, er det blevet valgt at afholde samtalerne med de indsatte i uddannelsesvejlederens kontor, og at indkalde dem til en samtale, ligesom uddannelsesvejledningen

ville have gjort det, i stedet for at interviewe de indsatte på deres celler. Sidst men ikke mindst var der blevet sørget for sodavand og småkager til de indsatte, så stemningen blev lidt mere afslappet.

Forinden specialets start var der desuden blevet udfyldt en erklæring om tavshedspligt, samt en aftale om betingelser for undersøgelser i Kriminalforsorgen (bilag 14, 15). De indsatte har yderligere underskrevet en samtykkeerklæring, både af hensyn til GDPR-reglerne, men også for at det tydeliggøres overfor den indsatte, at deres rettigheder og privatliv er af høj prioritet. Disse vil blive makuleret efter eksamensafslutningen. I interviewsituationen har der yderligere været et stort fokus på, ikke at spørge ind til personlige oplysninger omkring den indsatte, som ikke er relevante for specialet, herunder den indsattes nøjagtige alder, dom, eller andre personlige forhold. Desuden har det været vigtigt, ikke at afbryde den indsatte for meget, og lade ham tale så frit som muligt, for at skabe en tryk atmosfære og udligne det ulige magtforhold så meget som muligt.

5.2.5 Ekspertinterviews

Ekspert- eller eliteinterviews er betegnelsen for interviews med ledere, personer i magtfulde stillinger, eller eksperter på et givent område (Kvale, 2015: 201). I nærværende speciale er det blevet valgt, at denne gruppe af informanter kaldes for eksperter, da de hver især kan siges at være eksperter på et givent område. Dog sidder nogle også samtidigt i magtfulde stillinger indenfor deres respektable organisationer.

5.2.5.1 Kontakt, fremgangsmåde og metodiske overvejelser

Kontakten til eksperterne blev oprettet ved hjælp af telefonisk henvendelse, via mails eller via beskeder på det sociale medie LinkedIn. Også her var der udfordringer med at få interviewaftaler på plads, da der både var ferier, der forsinkede korrespondancen, flere mails og telefonopkald, der ikke blev svaret på, samt potentielle informanter, som alligevel afslog, eller af forskellige grunde ikke kunne udtale sig i et interview. I sidste ende lykkedes det dog at få fat i de relevante aktører, som det havde været intentionen i starten af specialet.

De forskellige interviews blev gennemført personligt, over telefonen, eller via opkald på Microsoft Teams. Ved interviews, der ikke foretages personligt, er det særdeles vigtigt at gøre det tydeligt for modparten, at der bliver lyttet opmærksomt og nysgerrigt, samtidigt med, at det helst skal undgås at afbryde den talende informant for meget, da dette hurtigt kan virke uhøfligt og demotiverende for informanten. Der skal desuden tages højde for eventuelle forbindelsesproblemer, som kan medføre udfordringer for både interviewerens og informantens opfattelse af det sagte. Ikke

mindst skal det nævnes, at ansigtsudtryk og mimik ikke kan aflæses, såfremt samtalen ikke foregår med video, hvilket kan føre til misforståelser og fejlfortolkninger (Burnard, 1994: 68). Derfor har der været en stor opmærksomhed på informantens toneleje og ordvalg, for at kunne udvælge den mest hensigtsmæssige respons. Samlet set kan semi-strukturerede interviews, som ofte har en del åbne spørgsmål, medføre nogle langvarige interviews, hvilket også var tilfældet i de fleste ekspertinterviews.

Det før nævnte asymmetriske magtforhold kan her siges at gå lige op med informantens magtfulde stilling (Kvale, 2015: 201). Derfor er det i ekspertinterviews især vigtigt at have et grundigt kendskab til emnet og beherske fagsproget, for at demonstrere overfor eksperten, at interviewet er en legitim form for tidsfordriv, samt opnå ekspertens respekt (Kvale, 2015: 201). Da eksperter ofte er vant til at blive interviewet, og også kan bruge interviewsituationen til at fremme synspunkter omkring bestemte emner, er det interviewerens opgave at skulle navigere rundt omkring ekspertens udtalelser. Samtidigt skal interviewerens konfrontere eksperten og bidrage med egne opfattelser af problemstillingen, for også at få svar på sine mere kritiske spørgsmål (Kvale, 2015: 202). Denne interviewstrategi er der blevet valgt at gøre brug af i interviewet med Peter og Ole, da deres organisationer opstiller det alderskrav, som dette speciale stiller sig kritisk overfor.

5.2.6 Udarbejdelse af interviewguides

Dette afsnit vil belyse de forskellige metodiske overvejelser i forbindelse med udformningen af de brugte interviewguides. For at fremme forståelsen af spørgsmålstyper og valg heraf, samt skabe gennemsigtighed i forskningsprocessen, vil der redegøres for opbygningen og indholdet af de forskellige interviewguides. Da der er foretaget interviews med to forskellige informantgrupper – indsatte og eksperter – har der i udarbejdelsen af de forskellige interviewguides været fokus på forskellige aspekter.

For at kunne stille de rigtige spørgsmål på det rigtige tidspunkt har det både krævet en god forberedelse på emnet samt dertilhørende, i forvejen opstillede, interviewspørgsmål. En interviewguide understøtter det tematiske fokus i interviewsituationen og kan være en ledesnor, der både kan følges slavisk, eller også kan have en mere vejledende funktion i forhold til, hvordan interviewet skal forløbe. Interviewguiden er blevet udformet med udgangspunkt i, hvordan den skal understøtte interviewsituationen. I nærværende speciale er det valgt at bruge semi-strukturerede interviews, hvilket med hensyn til interviewguiden betyder, at denne ikke behøves at følges slavisk. Dette fører til et større råderum, så det er muligt at lade informanten styre, hvilke emner, der bliver

belyst hvornår. Der kan dog altid vendes tilbage til interviewguiden og samles op på de emner og spørgsmål, der ikke er blevet belyst igennem samtalen.

Interviewguiden til de forskellige eksperter er blevet udformet med hensyn til den pågældende informants profession, arbejdsplads og viden om et givent emne. Det har således været vigtigt at have en forudgående viden om den pågældendes område af ekspertise, for at kunne opstille præcise spørgsmål.

Interviewguiden til de indsatte er blevet udarbejdet på baggrund af det tidligere udsendte spørgeskema, og kan derfor betegnes som en uddybelse af dette. Der er i udarbejdelsen lagt vægt på, at de indsatte hverken bliver stillet for ledende spørgsmål eller skal tage stilling til emner eller private forhold, der ikke vurderes som relevante for problemstillingen at belyse.

De udformede interviewguides er blevet udarbejdet og gennemgået flere gange, for at sikre, at alle spørgsmål, der synes relevante at få afdækket, blev stillet. I det følgende vil interviewenes forskellige spørgsmålstyper, samt deres formål uddybes, med følgende citat in mente:

Et interviewspørgsmål kan vurderes med hensyn til både en tematisk og en dynamisk dimension: tematisk med hensyn til produktion af viden og dynamisk med hensyn til den interpersonelle relation i interviewet. Et godt interviewspørgsmål skal tematisk bidrage til produktion af viden og dynamisk til at fremme et godt interviewsamspil (Kvale & Brinkmann, 2015: 185).

I alle interviewguides er der blevet opstillet et indledende punkt, hvor specialets formål bliver præsenteret for informanten, hvorefter de gældende GDPR-regler bliver fremført og informantens mulighed for anonymitet, og for til enhver tid at trække samtykket tilbage, bliver tydeliggjort. Samtidigt skal informanten her gøres opmærksom på, og bedes om samtykke til, at interviewet optages, transskriberes og gemmes, indtil afslutningen af den mundtlige eksamen.

I forhold til ekspertinterviewene har det i starten af interviewet været vigtigt, at få informanten til at føle sig godt tilpas i situationen, men også at få legitimeret informantens status som ekspert. Dette er gjort ved at indlede interviewguiden med følgende spørgsmål: ”*Vil du ikke starte med at fortælle lidt om dit job og din stilling indenfor _____?*”. Spørgsmålet har det tematiske sigte at indhente viden om informantens profession, samtidigt med at det dynamisk sikrer en behagelig start på samtalsituationen for informanten, da vedkommende selv kan lægge ud med netop de informationer og den viden, som den pågældende har lyst til at dele.

I forhold til interviewene med de indsatte, har de indledende spørgsmål skullet fungere som en hurtig opsummering af spørgsmålene på det oprindelige spørgeskema, for at sikre, at informanterne var over 30 år gamle, samt få et indblik i, hvilke beskæftigelsesfremmende tilbud den pågældende informant kender til og har hørt om. Her har den indledende del af interviewet således især et tematisk formål. Der kan dog argumenteres for, at de korte og præcise spørgsmål i starten, som ”*er du over eller under 30 år gammel?*”, også kan være med til at sikre en rolig start på samtalen, som giver den indsatte tid til at blive tryk i situationen og vænne sig til at give adgang til informationer om sig selv, overfor det fremmede menneske, der interviewer ham.

Udover de indledende spørgsmål, er der i det videre interviewforløb generelt blevet arbejdet med *direkte* spørgsmål, som har til formål at give intervieweren svar på en bestemt undren, som der gerne vil kommes til bunds i. Disse spørgsmål udgør grundstenen i de foretagne interviews, og kan være både eksplorative og kritiske. Et eksempel fra ekspertinterviewene er følgende: ”*Inddrager I alderen som selektionsfaktor i arbejdet med de indsatte?*”, og et eksempel fra interviewguiden til de indsatte er: ”*Hvor gode tror du, at dine chancer er, for at finde et arbejde efter løsladelsen?*”. Her introduceres der således et nyt emne, som der gerne vil findes svar på, og der spørges direkte ind til dette (Kvale, 2015: 190).

Afslutningsvis er det i interviewguiden blevet noteret, at alle informanter skal spørges: ”*Har du noget, du gerne vil tilføje?*”. Dette er valgt, for at give informanten en sidste mulighed for at styre samtalen, samt at uddybe udtalelser, der ikke har været plads til i selve interviewsituationen. Det kan desuden give informanten mulighed for at belyse et emne, eller et synspunkt, som er relevant for intervieweren, og som ellers ikke var kommet til syne i samtalen. Efter dette sidste spørgsmål og tilhørende svar takkes informanten endnu en gang for den tid, samarbejdsvilje og tillid, der er blevet udvist overfor mig som interviewer, hvorefter samtalen endeligt afsluttes.

5.2.7 Interviewsituationen

I følgende delafsnit vil det belyses, hvilke spørgsmål og interviewstrategier der er blevet benyttet i selve interviewsituationen, samt hvilken rolle en opmærksom og forberedt interviewer har for interviewets forløb:

Interviewforskeren er sit eget forskningsredskab. Interviewerens evne til at fornemme, hvad et svar umiddelbart betyder, og den horisont af mulige betydninger, det åbner, er afgørende. Det kræver igen viden om og interesse for forskningsemnet og det menneskelige samspil under interviewet såvel som fortrolighed med forskellige måder at spørge på, så intervieweren kan

rette sin fulde opmærksomhed mod interviewpersonen og emnet. (Kvale & Brinkmann, 2015: 189)

Det har været vigtigt for mig som interviewer at aflæse informanten og på den baggrund skabe en tryk og rummelig atmosfære, som giver plads til, at informanten udtaler sig om et givent emne. For at vise nysgerrighed omkring et bestemt emne, som der kan stilles sig kritisk overfor, eller som der gerne vil vides mere om, er der gjort brug af *opfølgende* spørgsmål. Udtalelser som ”hm”, ”ja” eller gestik i form af nik kan dog også være med til at tydeliggøre overfor informanten, at informanten gerne må fortsætte og uddybe det sagte (Kvale, 2015: 190). Et eksempel herpå er følgende citat:

IP: ... man kan jo sige, det er jo sværere for os andre at komme på arbejdsmarkedet bagefter
L: Vil du uddybe det lidt, hvorfor er det sværere?
IP: Jamen på grund af alderen
L: Ja
IP: ... og så også lige nu specielt straffeattesten
L: Hmm
IP: Jeg synes da der er mere brug for at man, altså de andre har noget mere tid at løbe på, end vi andre har
(Birk, bilag 2: 3)

I ovenstående citat kan der både ses et opfølgende spørgsmål, der beder informanten om at uddybe sin udtalelse, samtidigt med at svarene ”hm” og ”ja” tydeliggør overfor den indsatte, at han gerne må fortsætte sin tale og uddybe sit svar.

På samme måde, som de opfølgende spørgsmål, følger også de *fortolkende* spørgsmål op på noget, en informant har udtalt tidligere. I stedet for at bede informanten om at uddybe sit svar, er der dog her lagt fokus på, om informantens udtalelser er blevet forstået på den rigtige måde. Fortolkende spørgsmål sikrer dermed, at den viden, der opnås igennem interviewet er korrekt og i informantens interesse. Samtidigt sikrer det fortolkende spørgsmål også at interviewet efterfølgende kan bygge videre på de informationer, som informanten udtalte tidligere, og sørger derfor for en god dynamik i samtalsituationen (Kvale, 2015: 190). Et eksempel fra en interviewsituation er følgende: ”... *hvis jeg lige samler op på det vi nu har snakket om .... i forhold til fordele og ulemper ved denne her aldersselektering, er det så rigtigt forstået, at...?*” (interview med Peter, bilag 7: 16).

Endeligt skal det *strukturerende* spørgsmål nævnes, som især er blevet brugt i de foretagede ekspertinterviews, for at styre interviewet i den rigtige retning og stoppe informanten, hvis hans svar blev længere eller mere omfattende end nødvendigt:

IP: Der er heller ikke nogen kriminalitetstyper, vi ikke kan arbejde med, vi kan faktisk arbejde med det hele

L: Okay

IP: Og noget tager lidt længere tid end andet

L: Ja, okay, hvis vi nu lige kommer tilbage til aldersafgrænsningen, som i jo, trods alt, på en eller anden måde er nødt til at efterleve, hvad for nogle fordele og ulemper kan du se ved at der er denne her selektering, som har noget med alderen at gøre?

(Ole, bilag 6: 19)

I ovenstående eksempel dirigeres samtalen tilbage på rette spor, ved at informanten afbrydes, da han svejfer ud i en længere forklaring omkring organisationens målgruppe, som ikke synes relevant. Herefter ledes informanten tilbage til at snakke om et relevant emne. De strukturerende spørgsmål har især et tematisk virke, da disse er med til at forhindre, at interviewet kommer til at handle om emner, der ikke er relevante for interviewerens at få belyst. Dynamisk kan disse spørgsmål godt blive modtaget af informanten som uhøflige, dog har dette være et nødvendigt onde, for at demonstrere, at det er mig som interviewer, der styrer samtalen, og at samtalen skal foregå på mine præmisser, for at den viden, der er brug for, kan opnås (Kvale, 2015: 191).

5.2.8 Kvalitetskriterier

For at sikre, at denne afhandling har produceret forskningsresultater af høj kvalitet, vil der i dette afsnit komme ind på specialets reliabilitet, validitet og generaliserbarhed.

Et projekts *reliabilitet* skabes ved at sørge for gennemsigtighed og transparens igennem hele opgaven. Dette kan siges at være opnået, da der i specialet er vedlagt ordrette transskriptioner af de foretagne interviews samt andre relevante dokumenter, der synliggør for læseren, hvordan empirien er blevet indsamlet og hvad empirien helt præcist består af. Yderligere er det valgt i løbet af specialet at citere direkte fra informanterne, så det for læseren bliver tydeliggjort, hvilke holdninger og udsagn, der gør sig gældende for den enkelte informant, og hvordan disse er analyseret og fortolket. Reliabilitet står således for specialets pålidelighed eller konsistens, og i et projekt med en høj pålidelighed sikres der, at målingerne i undersøgelsen kommer til at være ens hver gang, de bliver foretaget (lex.dk). Det skal nævnes, at de målinger og konklusioner, der kommer frem til i løbet af analysen, ikke med sikkerhed vil fremkomme igen, ved en gentagelse af samme undersøgelse, selv med de samme informanter. Dette er tilfældet, da informanterne muligvis kan skifte holdninger og udsagn i mellemtiden, eller der kan være sket en ændring i de beskæftigelsesfremmende tilbud til de

indsatte. Med andre ord forekommer der i den forbindelse kun en lav grad af stabilitet i dette speciale, og der kan ikke garanteres det præcist samme udfald ved en gentagelse heraf. Der kan dog til gengæld argumenteres for, at de valgte informanter i ekspertgruppen besidder en faglig og generel viden om det undersøgte fænomen, som ikke burde være så foranderlig over tid, at konklusionerne ville ændres betydeligt. På grund af de vedlagte transskriptioner, er en gentagelse af studiet i sig selv dog muligt, hvilket sikrer den såkaldte *eksterne reliabilitet*, som der er lagt fokus på i nærværende speciale, og som der kan argumenteres for, er opnået (metodeguiden.au.dk - reliabilitet).

Validitet handler om at vise overfor læseren, at det fænomen, som problemstillingen opstiller, også er det fænomen, der er blevet undersøgt i løbet af projektet. Validitet stammer fra det latinske *validus*, som oversat betyder ”gyldighed” og skal dermed sikre gyldigheden af projektets konklusioner (metodeguiden.au.dk - validitet). En sådan gyldighed opnås, ved at vise overfor læseren, hvordan det givne emne er blevet indskrænket til en konkret problemformulering, samt hvordan denne er blevet operationaliseret og undersøgt. For at kunne validere den endelige konklusion, belyses både de kriminologiske teorier, der understøtter specialets hypoteser, samt metodiske til og fravalg i løbet af forskningsprocessen. Ikke mindst valideres specialets fund ved at analysestrategien tydeliggøres, så læseren skridt for skridt kan se, hvordan den indsamlede empiri slutteligt omdannes til en konklusion. Endeligt kan der argumenteres for, at en kvalitativ undersøgelse, der baserer sine fund på interviews, skaber en højere validitet, end en kvantitativ undersøgelse ville kunne frembringe. Dette er tilfældet, da det kvalitative forskningsdesign kan undersøge en problemstilling mere dybdegående, da den indsamlede empiri, som her består af informanternes svar, jf. 5.2.6 *Udarbejdelse af interviewguides* kan valideres ved hjælp af opfølgende og fortolkede spørgsmål.

Indenfor den kvalitative forskning tales der ikke om generaliserbarhed i sig selv, men om den såkaldte *analytiske generaliserbarhed* (Kvale, 1997: 205). Den analytiske generalisering er således ikke baseret på, at den undersøgte stikprøve er repræsentativ for hele populationen, men at der på baggrund af idiosynkratiske antagelser, altså fænomenets unikke og særlige kendetegn, logisk kan argumenteres for, at undersøgelsens konklusioner også kan siges at være gældende for andre, lignende situationer. Analysens fund vil med andre ord kunne være ”vejledende” for, hvad der er gældende i andre, tilsvarende situationer (Kvale, 1997: 205). Der kan hermed argumenteres for, at de udsagn, som både specialets eksperter og indsatte opstiller, på samme måde kan gøre sig gældende i samfund, der ligner det danske. Hvis de danske indsatte og eksperter på området således udtaler, at en udvidelse af alderskravet for beskæftigelsesfremmende initiativer ville kunne medføre en bedre resocialisering, og dermed også færre tilbagefald til kriminalitet for de ældre indsatte, kan der

argumentere for, at dette også vil være tilfældet i andre, lignende samfund. Selv om kriminalitetsraterne kan variere meget i forskellige samfund, kan der yderligere argumenteres for, at individers motivation for at begå kriminalitet ofte udspringer af de samme årsager, om end der er tale om forbrydelser i Danmark eller andre, lignende samfund. På samme måde kan det således begrundes, at tilbagefald til kriminalitet kan forhindres, både i Danmark og i lignende samfund, hvis de samme initiativer stilles til rådighed, på samme måde, for indsatte over 30 år.

5.2.9 Analysestrategi

I følgende delafsnit vil det demonstreres, hvordan og med hvilke hjælpemidler de empiriske data vil blive analyseret i løbet af specialet.

Analysen vil blive inddelt i to delanalyser, hvoraf *Delanalyse 1* vil undersøge problemformulerings første del; *hvorfor* der opstilles en aldersgrænse for nogle af de beskæftigelsesfremmende tilbud til de indsatte. Her vil der tages udgangspunkt i de kvalitative ekspertinterviews og tilhørende udtalelser. Herefter vil der ved hjælp af de kvalitative interviews med de indsatte kommenteres på, hvilke tanker de indsatte selv har omkring *hvorfor* en sådan aldersgrænse eksisterer. Sidst men ikke mindst vil der i sammenhold med litteratursøgningen omkring denne problemstilling opstilles et svar på første del af problemformuleringen. *Delanalyse 2* vil derimod handle om den sidste del af problemformuleringen; *hvilke potentialer og udfordringer* en sådan aldersgrænse kan have. Dette vil analyseres ud fra både eksperter og indsatte udtalelser, som sammenlagt med udvalgte kriminologiske teorier, vil kunne svare fyldestgørende på anden del af problemformuleringen. Slutteligt vil de to delanalyser sammenfattes og danne en endelig konklusion.

Det er vigtigt at pointere, at citater, der anvendes i analysen, vil blive gengivet grammatisk korrekt. Ordstillingen kan derfor være anderledes end i den originale transskription, samtidigt med at dobbelte ord, der typisk forekommer i talesprog, er undladt, ligesom ”øhm”, ”ikke” (som sætningsafslutning) m.m. også kan være undladt i citaterne. Dette har til formål både at fremme læserens forståelse af citaterne, samt at skabe et læse-flow, der ikke afbrydes unødvendigt.

5.2.9.1 Nvivo som analyseredskab

For at kunne besvare den todelte problemformulering til fulde, er det valgt at benytte analyseredskabet Nvivo, så informanternes udtalelser om henholdsvis *hvorfor* aldersafgrænsningen findes, samt *hvilke udfordringer og potentialer* det har, kan opdeles og systematiseres tematisk.

Dataene er blevet inddelt i to overordnede grupperinger, som blev kaldt for henholdsvis ”eksperter” og ”indsatte”. Funktionen ”nodes” er blevet anvendt med kodningen af forskellige temaer, der eksempelvis blev navngivet ”økonomi”, ”indsatser” og ”holdning til aldersafgrænsning”. Temaerne medvirker både til at relevante citater fra informanterne kan genfindes hurtigt og effektivt, men skaber også et bedre overblik i det senere analyseringsarbejde (Kjer & Nicolajsen, 2017: 4). Temaerne er udvalgt ud fra de mønstre og sammenfald, der har kunnet identificeres på tværs af informanternes udsagn.

6. Analyse

I dette afsnit vil den indsamlede empiri analyseres med henblik på at kunne svare fyldestgørende på specialets problemformulering ”*Hvorfor tilbydes nogle af de beskæftigelsesfremmende initiativer kun til indsatte under 30 år, og hvilke udfordringer og potentialer er der, ved at afgrænse målgruppen på denne måde?*”. Da problemformuleringen er todelt, vil analysen ligeledes deles op i to dele, som vil fremgå som henholdsvis *Delanalyse 1* og *Delanalyse 2*.

6.1 Delanalyse 1

For at kunne svare på, hvilke mekanismer og bagvedliggende faktorer, der har været med til at skabe en aldersafgrænsning i nogle af de beskæftigelsesfremmende initiativer, findes det relevant at lade eksperterne indenfor de pågældende tilbud komme til orde. Delanalyse 1 vil derfor både være redegørende og analyserende, da citater fra eksperterne vil bruges som rammesættende for forklaringen på deres organisationers situation, hvorefter valg og tiltag, der har skabt denne aldersgrænse, vil analyseres ud fra et bredere samfundspolitisk syn.

6.1.1 Politik og økonomi

Ifølge Kris har der i kommunernes regi altid været en forskel på indsatsen overfor borgere, alt efter om borgerne kan siges at falde i den ældre eller yngre målgruppe (Kris, bilag 6:7). Aldersopdelingen er dog ikke noget, kommunerne selv har skabt, men er derimod en ”*politisk bestemt*” størrelse, som kommunerne ikke selv har en indflydelse på (Kris, bilag 6:2). I arbejdet med borgerne fokuseres der således på forskellige mål og områder, alt efter om borgeren er under, eller over 30 år gammel, ”*men hvorfor de skelner den lige ved 30, det ved jeg faktisk ikke, hvis jeg skal være helt ærlig*” (Kris, bilag 6:8). Karinas forklaring på, hvorfor aldersgrænsen opstilles i de beskæftigelsesfremmende tilbud,

lyder på ”at det er indlysende, at det er de unge man starter med, fordi det er jo der, hvor man har meget at vinde, hvis det er man undgår en livsbane, der munder ud i kriminalitet ... så vi sparer den unge for en masse nederlag og man sparer jo samfundet på en masse økonomi” (Karina, bilag 9:). Det kan ud fra Karinas udtalelse formodes, at det er en økonomisk politisk beslutning, at der fokuseres på de unge kriminelle, og ikke på de ældre, og at aldersafgrænsningen således kan siges at være en cost-benefit-solution. Det er desuden værd at påpege, at politiske partier sikrer deres overlevelse, ved at overbevise den brede samfundsbefolkning omkring deres synspunkter, og at argumenterne derfor oftest skal være nemme at relatere til for den enkelte borger. Det kan formodes, at de fleste borgere vil skabe et samfund, der vægter børns trivsel højt, og at et politisk fokus på at afholde børn og unge fra kriminalitet, derfor ikke kun giver mening for børnene selv, men også for partiernes fremtræden i den offentlige debat. Det må påpeges, at den samfundspolitiske dagsorden i de sidste år har haft et øget fokus på de unge kriminelle, og især på forebyggelsen af kriminalitet, hvorimod resocialiseringen af ældre indsatte ikke kan siges at været blevet prioritet og italesat offentligt på samme måde. Som påpeget i litteraturgennemgangen, kan dette også formodes at have en indflydelse på, hvilke fokusområder, der understøttes i den samfundspolitiske dagsorden.

På det direkte spørgsmål om, hvorfor der er opstillet et alderskrav til TAMU, svarer Peter, at det er *lovgivningsmæssigt indhegnet* til denne aldersgruppe, da TAMU altid har arbejdet med ungegruppen (Peter, bilag 8:4). Han påpeger således, at det ikke er organisationen selv, der har valgt aldersafgrænsningen, men at det er lovgivningen, der foreskriver denne. Der kan her påpeges et paradoks, da Peter både udtaler, at ”... når de så er 31 år, jamen, så kan vi ikke lovgivningsmæssigt optage dem, fordi så hører de ikke til i vores tilbud” (Peter, bilag 8:4), selv om han personligt også synes, at ”... det er et problem, fordi der ikke er et andet tilbud, der ligner, for en plus 30-årig” (Peter, bilag 8:22). Selvom der skal gås på kompromis med de ønsker, Peter har omkring, hvem der skal inkluderes i tilbuddet, bliver der dog ikke ændret på dette, da der ikke kan findes økonomisk understøttelse til at inkludere de plus 30-årige. Dette uddyber Peter på følgende måde:

... alt er finansieret og opbygget på satspuljer ... og det særlige ved satspuljer, også med at vi snakker om de voksne, det er, at satspuljen er jo altid et forsøg på at lave noget, man ikke laver i forvejen ... og så er spørgsmålet jo, når perioden er færdig og man evaluerer, er der så nogen, der vil køre det her videre? Og der var så ikke nogen, der ville finde bevilling til det (Peter, bilag 8:11)

På trods af gode evalueringer, som der er blevet lavet af voksen-TAMU jf. 3.1.2 *Beskæftigelse mindsker recidiv*, har der fra politisk side således ikke været en interesse i at støtte op omkring projektet økonomisk, hvilket har foranlediget afskaffelsen af voksen-TAMU, som inkluderede de 30 til 60-årige i TAMU's tilbud. På denne måde kan det beskæftigelsesfremmende tilbud TAMU siges at være økonomisk afhængig af bevillingsgivere og donorer, der til gengæld kan kræve en nedskalering af den programvirksomhed, som TAMU ønsker at kunne tilbyde sine brugere. Dette dilemma er tidligere blevet påpeget i forbindelse med frivillige organisationers sårbarhed og påvirkelighed, der opstår som følge af deres økonomiske afhængighed (Helminen, 2016; Olesen, 2022), men kan også siges at være gældende for de beskæftigelsesfremmende tilbud, som undersøges i nærværende speciale.

Oles svar på, hvorfor der i High:fives tilbud opstilles et alderskrav for brugerne, lyder som følgende:

High:five blev jo skabt på baggrund af en udfordring, som blev italesat af tidligere politidirektør, Hanne Bech Hansen ... hvor hun nævnte, at de unge, der render ind i kriminalitet, de cykler meget ofte rundt mellem fængsler og frihed ... og hun udtrykte, at det ville være rart, hvis virksomhederne de tog lidt større socialt ansvar, når det gjaldt tidligere straffede, sådan så man kunne stoppe den der dårlige spiral ... men fra starten af, der har det jo været et ungeprojekt (Ole, bilag 7:3)

Fordi High:five blev oprettet som et ungeprojekt, og fordi ”*bevillingen fortsat gives til et ungeprojekt*” (Ole, bilag 7:12), er organisationen forpligtet til at følge de anvisninger og krav, der ligger i projektbeskrivelsen, hvilket i dette tilfælde inkluderer en opstillet aldersgrænse for brugerne, som således skal være under 30 år gammel. Bevillingen er udstedet af beskæftigelsesministeriet, og det kan derfor siges, at organisationens overlevelse er afhængig af de økonomiske midler, som politikerne er villige til at afsætte i forbindelse med projektet.

Alderskravet kan derfor i begge organisationers tilfælde siges at skyldes en balancegang mellem organisationernes ønske og målsætning om at understøtte og hjælpe en udsat målgruppe med at finde et arbejde, men også fundingstrukturen og den økonomiske afhængighed, som begrænser mulighederne for tilbuddet. Som Line beskriver det: ”*hvis man kunne give dem [de over 30-årige] bare en lille hjælpende hånd og så kunne de komme ud og realisere det, de i virkeligheden drømmer om, det ville jo være så fint ... men sådan hænger verden ikke altid sammen*” (Line, bilag 11:8). Det påpeges ligeledes, at donorer opstiller et krav om alder ”*fordi det lægger sig op ad*

beskæftigelseslovgivningen, hvor der er et skel ved de 30 år” (Line, bilag 11:6), samtidigt med at donorerne ”skal kunne se for sig, at det er værd at investere i” (ibid.).

Opsummerende kan det siges, at alderskravet i de undersøgte tilbud udspringer af den økonomiske og politiske understøttelse, som organisationer kan få, eller ikke kan få, når den over 30-årige aldersgruppe skal inkluderes. Det kan undres, hvorfor det udgør en udfordring for organisationerne at kunne finde funding til projekter, der understøtter de over 30-årige udsatte borgere. Selvom ikke alle aldersgrupper kan tilgodeses og det synes svært at finde økonomisk støtte til aldersgruppen over 30 år, er det dog muligt at finansiere målgruppen på under 30 år, som kan udnytte den hjælp, der tilbydes.

6.2 Delanalyse 2

For udtømmende at kunne svare på, hvilke udfordringer og potentialer en aldersafgrænsning i de beskæftigelsesfremmende tilbud kan have på individuelt niveau, for den enkelte indsatte, men også set i et bredere samfundsperspektiv, vil både eksperter og indsattes udtalelser redegøres for, analyseres og diskuteres. I denne delanalyse vil der desuden arbejdes ud fra tidligere nævnte teoretiske begreber som resocialisering, stigmatisering, sociale bånd, social kontrol og selvkontrol. Begreberne vil udgøre det teoretiske fundament for den analytiske begrebsramme, som eksperter og indsatte taler sig ind i. Det vil desuden endeligt diskuteres, om målgruppen af de indsatte på over 30 år kan siges at have et specielt behov, som ikke varetages på nuværende tidspunkt.

6.2.1 Brobygning til samfundet

Beskæftigelsesfremmende tilbud har blandt andet til formål at bygge bro mellem de indsatte i fængslerne og virksomhederne udenfor (Ole, bilag 6: 2-3). Da forskellige projektbeskrivelser eller bevillinger kan være med til, at udstede et alderskrav for deltagelsen i sådanne tilbud, jf. *Delanalyse 1*, er det dog ikke alle indsatte, der kan gøre brug af disse tilbud. Peter påpeger i den forbindelse: *”Når de bliver selekteret fra på en måde, på grund af deres alder ... det er jo forfærdeligt, fordi det bliver jo endnu et nederlag altså og det .... det tror jeg bare er endnu en bid til stigmatiseringen og til nederlagsforståelsen”* (Peter, bilag 8:22). Det beskrives her, hvordan den indsatte kan siges at blive stigmatiseret endnu mere grundet alderskravet, og dermed også kan miste tilknytningen til samfundet, som ifølge teorien om social kontrol vil kunne afholde den indsatte fra at recidivere (Hirschi, 2017). Også Line belyser en problematik ved alderskravet:

... det betyder jo nogle gange ... at der er nogle mennesker med behov, som ikke bliver mødt ... og det er da brandærgerligt ... 55-årige kan jo være lige så motiveret for at komme ind i arbejde ... og det kan være lige det, han har brug for, for faktisk at få knækket denne her spiral (Line, bilag 11: 7).

Line beskriver, at den negative udvikling i de indsatte liv nogle gange kan forstås som en spiral, som det kan være svært at komme ud af – især når muligheden for hjælp fratages den indsatte, fordi han er for gammel. Line påpeger yderligere, at det kan være meget krævende, at *”grave motivationen frem og takke ja til et tilbud .... og hvis man så falder på alderskriteriet ... der tror jeg da, at vi taber nogle på gulvet”* (Line, bilag 11: 12). Ud over de beskæftigelsesfremmende tilbud er det primært kommunerne, der ifølge LAB-loven⁸, skal hjælpe indsatte og løsladte med at blive selvforsørgende og finde et arbejde eller en anden beskæftigelse. Hvis de indsatte, eller andre udsatte borgere, grundet forskellige udfordringer ikke er i stand til at varetage et arbejde, kan disse dog også få udbetalt førtidspension, som udgør en stabil indtægt, der kan danne grundlag for gældssanering (Olesen, 2013: 159). Da mange indsatte grundet straffesagsomkostninger har en stor gæld til samfundet, som også kan virke meget demotiverende i forhold til at finde et arbejde efter afsoningen, kan førtidspensionen virke som en oplagt indtægtsmulighed for de indsatte (ibid.). Førtidspensionen udstedes dog kun i meget særlige tilfælde til personer under 40 år (Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering), hvilket efterlader de over 30-årige indsatte med meget få alternativer. Der kan således opstå en problematik i, at udsatte borgere, som er mellem 30 og 40 år gammel og gerne vil arbejde, ikke selv kan finde et arbejde, men heller ikke er egnede kandidater til førtidspension, og derfor kan siges at falde mellem to stole. At de over 30-årige kan blive tabt på gulvet genkender Peter også: *”Jeg synes, det er et problem, fordi der ikke er et andet tilbud, der ligner, for en plus 30-årig ... fordi så skal de passe direkte ind i arbejdsmarkedet, så skal de kunne gå direkte fra fængsel og blive ansat ... og det vil sige, du snyder dem for det sidste tilbud”* (Peter, bilag 8:22). Peter beskriver her udfordringen i, at den over 30-årige indsatte ikke får tilbudt den samme, og ofte *sidste* mulighed for hjælp, som den under 30-årige gør, og at det dermed i grove træk overlades til den indsatte selv, at være klar til arbejde efter afsoningen.

Mine informanternes udsagn gengiver en efterspørgsel efter et lignende tilbud, der kan hjælpe den ældre målgruppe, og som ifølge informanterne kan have mindst lige så meget brug for tilbuddet, som den yngre. Denne problematik italesætter også en af de indsatte: *”nu er jeg jo så *over 30* ... så, der*

---

⁸ Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, LOV nr. 548 af 07/05/2019

kan det jo godt spænde lidt ben for en ... hvis man gerne vil ind i nogen af deres tilbud ... og det er jo lidt ærgerligt” (Johan, bilag 3: 10). Også Line beskriver:

... jeg har mødt løsladte, som egentlig gerne ville have haft hjælp fra High:five ... Men hvor det ikke kunne lade sig gøre, fordi de var over 30, og som virkelig har haft brug for det her med at komme ud og få sig et job, og ikke synes at den hjælp de kan få via jobcenteret, den er tilstrækkelig. Og de er da vildt kede af, at de ikke kan få en anden type hjælp (Line, bilag 11: 13).

Line gengiver hendes erfaring om, at tidligere indsatte ikke anser kommunernes og jobcenterets hjælp for tilstrækkelig, og efterspørger en anden form for tilbud. Det kan udledes, at eksklusionen af den plus 30-årige målgruppe kan betegnes som en udfordring, da både de indsatte, men også eksperterne på området, efterspørger et tilbud som vil kunne hjælpe de ældre indsatte og løsladte med at blive en del af samfundet igen.

Ved at opstille en grænse for, hvilke indsatte og løsladte, der kan benytte sig af beskæftigelsesfremmende tilbud, kan der sættes spørgsmålstejn ved tanken om ensartethed, som Kriminalforsorgen har givet udtryk for at prioritere. Det er tidligere blevet udtalt, at tilbud, der er for *uensartet*, ikke kan inkluderes i Kriminalforsorgens faste tilbud (Olesen, 2022: 298). Derfor kan det undres, at initiativer, hvis tilbud ikke rettes mod hele målgruppen af indsatte, og derfor kan siges at være *uensartet*, inkluderes som et tilbud i fængslerne. Flere af mine informanter forklarer desuden, hvordan en udelukkelse af et tilbud kan føre til en forståelse af, ikke at være en inkluderet del af samfundet, som både kan bidrage på lige fod med andre samfundsborgere, men også forvente den samme hjælp, som andre får. Der efterspørgeres således en inklusion i samfundet og dets tilbud, samt lige behandling af alle samfundsborgere:

... vi vil også rigtig gerne ... skabe et tilhørsforhold til samfundet, som helhed, i forhold til vores brugere ... der kan man sige, at en sideeffekt ved ikke at hjælpe de plus 30, er vel egentlig også at man ikke bare udelukker dem for hjælp til at finde et arbejde, men vel egentlig også måske viser, at de ikke er så meget værd, og at samfundet ikke vil dem ... der [er] vel også noget med, at når samfundet åbner armene op, at man føler sig inkluderet, og hjulpet og set, alle de her ting her ... der er noget helt menneskeligt i at man så giver tilbage. ... så i forhold til tilknytningen til samfundet som helhed, [er] det måske heller ikke så smart (Johnny, bilag 10: 25).

Johnny beskriver, at en udelukkelse fra den hjælp, de indsatte kan have brug for, kan føre til at tilknytningen til samfundet svækkes. Aldersafgrænsningen kan således føre til, at den indsatte kan udvikle en modvilje overfor samfundet, og derfor ikke har et ønske om at *give tilbage* til samfundet. Tværtimod kan aldersafgrænsningen føre til en *dem-og-os*-holdning, og yderligere stigmatisere den indsatte i retning af, ikke at føle sig som en del af *dem*, som her skal forstås som det *normale* samfund. Som nævnt i teoriafsnittet, skaber individets tilknytning til samfundets normer og regler ifølge Hirschi en moralsk barriere, en slags social kontrol, som afholder vedkommende fra at begå kriminalitet (Hirschi, 2017). Denne barriere argumenterer Johnny i det ovenstående for, at aldersafgrænsningen kan svække. Det kan udledes, at den indsattes svækkede tilknytning til samfundet udgør en af udfordringerne ved alderskravet, da den manglende tilknytning ifølge Hirschi i sidste ende kan føre til kriminelle handlinger. Det kan formodes, at alderskravet kan have en indflydelse på den indsattes selvbillede, men også på den indsattes billede af samfundet som retfærdigt eller uretfærdigt, eller som *på min side* eller *på de andres side*.

6.2.2 Målbarhed og lobbyisme

Som en af fordelene ved aldersafgrænsningen nævner Line muligheden for at kunne kvantificere og måle på den aldersgruppe, der tilbydes hjælp:

... hvis vi kigger evalueringmæssigt på det, så kan man nogle gange lave nogle langt mere præcise målinger, hvis man går ind og kigger afgrænset på nogle grupper, og der er alder bare meget nemt at køre og afgrænse på .... fordi vi ofte har blandt andet recidivstatistik fordelt på alder (Line, bilag 11: 13).

Line argumenterer således for, at aldersafgrænsningen kan være brugbar, når der skal foretages forskellige former for evalueringer og effektmålinger, som hun også selv nævner, at Røde Kors har erfaringer med. Et aldersafgrænset tilbud vil således kunne måle på og udtale sig om, hvilken effekt det specifikke tilbud har på netop denne aldersgruppe. Det kan derfor betegnes som et potentiale for det pågældende tilbud, hvis dette har en aldersafgrænsning og af den grund kan foretage mere præcise målinger, der kan gavne tilbuddets offentlige fremtræden og mulighed for økonomisk og politisk opbakning. Også Peter udtaler i den forbindelse, at "*videns- og erfaringsopsamling bliver mere præcis*" (Peter, bilag 8:24), når målgruppen opdeles efter alder. Det kan dog undres, hvorfor effektmålinger fungerer som et argument for aldersopdelingen i de beskæftigelsesfremmende tilbud, når den effekt, der skal måles på, oftest kan siges at være brugernes beskæftigelse. Der kan

argumenteres for, at tilbuddets effekt vil kunne måles i borgerens beskæftigelsesgrad, uanset hvilken alder den pågældende borger har.

Som et eksempel på en aldersafgrænsning, der opstod for at kunne effektmåle på en specifik gruppe, kan Røde Kors' mentorprojekt Primus Motor nævnes. Primus Motor havde fastsat en meget striks aldersgrænse på 25-50 år, *"fordi der skulle laves effektmåling på det ... sådan at grundlaget for at lave denne her effektmåling var så sikkert som muligt"* (Line, bilag 11:7). Der skulle blandt andet laves randomiserede kontrollerede forsøg, for at påvise tilbuddets eventuelle effekt på recidiv: *"det betød, at vi var nødt til at smide halvdelen af dem, der henvendte sig til os, som gerne ville have vores tilbud, i en kontrolgruppe, og sige "nej" til dem, simpelthen for at have nogle at måle op ad"* (Line, bilag 11: 9). Selvom denne del af projektet ikke har været et drømmescenarie, forklares det af Line, at *"vi ville jo også gerne sikre, ét, at vores tilbud virker, to, at vores tilbud ikke gør skade"* (Line, bilag 11: 12). Denne erfaring har givet nogle gode resultater, som Røde Kors kan læne sig opad fremover, men som også sikrer den økonomiske støtte, som Røde Kors er afhængig af (Line, bilag 11: 9). De randomiserede kontrollerede forsøg kan derfor anses som et udtryk for organisationens prioritering og tilhørende dilemma: Aldersafgrænsningen har været med til at skabe et sikkert grundlag for at kunne dokumentere den positive effekt af Røde Kors' tilbud og har derfor fungeret som et fundament for den nuværende debat og forhandling, når Røde Kors skal forholde sig til, hvilke samarbejder organisationen er villig til at indgå i og under hvilke præmisser (Line, bilag 11: 9). Aldersafgrænsningen har dog også udfordret Røde Kors' i deres principper, som blandt andet vægter medmenneskelighed højt. At skulle afvise indsatte, som har behov for hjælp og støtte, fordi de ikke har den rigtige alder, eller skal fungere som kontrolgruppe, har været et nødvendigt onde, for at sikre projektmidler. Det kan siges, at Røde Kors har gjort brug af en slags positioneringsstrategi eller lobbyisme, som har været en afvejning af, hvor meget Røde Kors har været villig til at gå på kompromis med sine principper, for stadigvæk at kunne have muligheden for at udbyde den nødvendige hjælp og støtte til de indsatte.

Det udtales af flere eksperter, at der kan ses en økonomisk fordel ved at afgrænse et tilbud aldersmæssigt. Med det menes, at organisationer, som kun fokuserer på en vis aldersgruppe, undgår at bruge økonomiske ressourcer på de andre aldersgrupper, der ligger udenfor den valgte fokusgruppe: *"... jeg kan se en fordel i det økonomisk måske ... i forhold til hvad man har ressourcer til"* (Johnny, bilag 10:25). Også Karina udtaler i den forbindelse: *"... jeg synes ikke der er nogle fordele, andet end at vi undgår at bruge økonomi på de over 30-årige"*, hvortil hun tilføjer spørgsmålet: *"Men det er ikke rigtigt nogen fordel, vel?"* (Karina, bilag 9:11). Karinas udtalelse

problematiserer således aldersafgrænsningen og de udfordringer, som denne medbringer, på trods af, at der økonomisk set kan spares på udgifterne, ved at afgrænse tilbuddets målgruppe. Også en af de indsatte udtaler i den forbindelse: *”det kan da godt være man ikke vil investere penge i ... i folk, der ikke kan være så lang tid på arbejdsmarkedet”* (Birk, bilag 2:5). Her italesætter Birk således også en overvejelse omkring, at det via et cost-benefit-synspunkt måske ikke synes lige så relevant at investere økonomiske ressourcer i den ældre målgruppe, da denne ikke vil kunne gavne den enkelte arbejdsgiver i lige så mange år, som den unge målgruppe vil.

Omvendt kan det siges, at denne spareøvelse taler imod de politiske vinde, hvor ledigheden er høj og pensionsalderen øges stødt. Dette påpeger også en af de indsatte, idet han beskriver at aldersafgrænsningen *”ikke giver så god mening ... slet ikke nu, når man fra folketinget hele tiden hæver pensionsalderen og alt det der ... vi har jo stor mangel på arbejdskraft”* (Alexander, bilag 4:6). Alexander anser således både sig selv og sine medindsatte, der er over 30 år gammel, som en del af samfundet, og som en del af den arbejdskraft, der er mangel på. Han udtaler for det første, at pensionsalderen hæves, hvilket samtidigt betyder, at borgere i en stadig højere alder forventes at kunne arbejde og bidrage på lige fod med den yngre arbejdskraft. Derfor synes det meningsløst for Alexander, at der opstilles en aldersgrænse for nogle af de beskæftigelsesfremmende initiativer, set i lyset af, at der på det nuværende arbejdsmarked både mangler ledig arbejdskraft, og samtidigt skabes mulighed for at borgere, der er ældre end 30 år, kan fortsætte med at arbejde. I Alexanders udsagn omkring at *vi mangler arbejdskraft*, kan det desuden udledes at den indsatte anser sig selv som en inkluderet del af samfundet, og som en del af den arbejdskraft, der er mangel på, og som han har et ønske om at blive en del af, ved hjælp af beskæftigelsesfremmende initiativer.

Af nærværende delafsnit udledes det således, at det for organisationer kan anses som en økonomisk byrde at inkludere den ældre målgruppe, da denne kan være svær at finde finansiering til. Det er her relevant at nævne, at flere eksperter påpeger bevillinger, fondsgivere og projektbeskrivelser, som værende grunden til, at have udvalgt en bestemt aldersgruppe som fokusområde. Dette resulterer i et økonomisk råderum, som udelukkende kan bruges på en udvalgt aldersgruppe og derfor i nogle tilfælde ekskluderer målgruppen over 30 år. Alderskravet er således ofte et udtryk for organisationernes overlevelsesh- og driftsmuligheder, samt på den nuværende fundingstruktur, som i nogle tilfælde nødvendiggør, at organisationer går på kompromis med værdier og principper, for at kunne opnå økonomisk støtte. På samme måde kan Lines udsagn: *”en klar fordel ved at aldersafgrænse, det er selvfølgelig, at ... man kan lægge sig op ad noget lovgivning og ... styrke sandsynligheden for, at man får nogle med”* (Line, bilag 11:13) forstås. Line påpeger her, at en

aldersafgrænsning på de 18 til 30 år, som ligner den, der kan ses i blandt andet det kommunale arbejde, kan være med til at sikre økonomiske ressourcer. For at sikre funding – og tilbuddets overlevelse – er organisationer således nødt til at begive sig ud i lobbyismens hjørne, og kæmpe for at opnå de nødvendige økonomiske midler. Denne form for struktur er tidligere blevet sammenlignet med prostitution, da organisationer og deres medarbejdere kan siges at være ”villig til at gøre, hvad der skal til for at tjene den gode sag” (Olesen, 2022: 300). Det potentiale, som der ligger i tilbuddets målbarhed, kan der derfor sættes spørgsmålstegn ved, da det samtidig skaber en stor udfordring for organisationens og medarbejdernes integritet overfor moralske principper og værdier.

6.2.3 Forskelle på under og over 30-årige, samt cherry-picking fænomenet

Beskæftigelsesfremmende tilbud skaber både håb og normalisering for de indsatte. For det første bekræfter tilbuddet de indsatte i, at de på trods af deres plettede straffeattest kan være en værdifuld arbejdskraft. Samtidig styrker forberedelsen på det fremtidige arbejdsliv forestillingen og håbet om et normalt liv uden for fængslet, som de indsatte ofte ønsker sig: ”sådan lidt leverpostejsliv” (Johan, bilag 3: 13).

At opstille en aldersgrænse muliggør ifølge mine informanter en målrettet indsats til en specifik aldersgruppe, som sikrer, at organisationens fokus ligger på, at netop denne aldersgruppes behov tilgodeses og varetages efter bedste evne (Line, bilag 11:13). Dette påpeger Peter også, som udtaler sig om TAMU’s erfaring med gruppen på 18 til 30-årige:

... det er jo sådan historisk set, at vi selv *har* arbejdet meget på ungegruppen og har lavet meget af vores udvikling på baggrund af ungegruppen .... altså, man kan jo sige, det grundlag vi udtaler os på og synes vi er professionelle eksperter på, det bygger på vores erfaring og opsamlinger for de 18 til 30-årige” (Peter, bilag 8: 4)

Det kan udledes, at organisationen på baggrund af den opstillede aldersafgrænsning kan udtale sig om denne gruppes specifikke behov og er i stand til at kunne målrette sine tilbud til netop denne. Samtidig udtaler Peter i forbindelse med projektet voksen-TAMU, at han har oplevet en stor forskel på arbejdet med målgruppen på under 30 år, sammenlignet med målgruppen fra 30 til 60 år. Om den ældre målgruppe udtaler han:

... de er nogle erfaringer rigere, men de er også nogle problemer dårligere, eller ja, altså rygsækken tynger mere ... Og de er udefra mere stigmatiseret, af den omgivende verden ... man kan sige den ældre gruppe vi arbejder med, de vidste jo godt, hvordan det skulle være, og burde være, de vidste også, at det ikke var lykkedes for dem i 20 år, og dermed, så var det et mere følsomt og sårbart at arbejde med (Peter, bilag 8: 4)

Peter beskriver den ældre målgruppe som mere følsom, sårbar og stigmatiseret, hvorfor det kan udledes, at også den ældre målgruppe har et stort behov for den støtte og hjælp, som målgruppen under 30 år tilbydes. At den ældre målgruppe bliver fravalgt i TAMU's tilbud, efter først at have været inkluderet i projektet omkring voksen-TAMU, kan sammenlignes med det såkaldte cherry-picking-fænomen: *"in their efforts to win contracts, the CSO's fail to reach those people, who would need their help the most"* (Helminen, 2016: 82). Peter uddyber sin erfaring med de over 30-årige:

... det var en problemstilling for vores medarbejdere, fordi det krævede noget andet end bare at sætte sig ind og så være arbejdsgiveren og arbejdslederen ... det krævede nok en lidt større forståelse for, hvor dybt nederlaget sad i dem ... og de der normale spørgsmål, vi stiller til de 18-årige, "hvad er din drøm?", jamen, der var sgu ikke nogen, altså der *var* ikke nogen drømme tilbage (Peter, bilag 8:18).

Der kan på baggrund af ovenstående udtalelse formodes, at den ældre målgruppe har givet udtryk for et andet behov, end den yngre målgruppe. At der er en forskel på den yngre og den ældre målgruppe, påpeger også andre informanter: *"De voksne er afklaret, de ved godt hvad de vil med deres liv ... det er bare at hjælpe dem videre til deres mål ... Hvor dem, der er under 30, de ved ikke, hvad de vil, de zapper fra den ene uddannelse til den anden, fra det ene job til det andet, de er stadigvæk meget unge-unge"* (Kris, bilag 6:10). Det beskrives også, hvordan det for over 30-årige kan være nemmere at finde motivationen til at skabe forandringer i livet, hvis man får tilbudt den rette hjælp, fordi faktorer som familie og børn vægter højere og er mere præsent i den ældre målgruppe (Johnny, bilag 10:16). Dette understøtter *age-crime*-kurven, som tydeliggør en sammenhæng mellem menneskers alder og tilbøjelighed til at begå kriminalitet. Også turning points teorien og de sociale bånd understøtter tanken om, at alderen har en indvirkning på individers tilbøjelighed til at begå, eller falde tilbage til, kriminalitet. Familiære relationer og det medfølgende ansvar overfor kæresten, konen eller børn, som ofte bliver en del af livet, jo ældre man bliver, kan ifølge teorierne afholde individer fra at begå kriminalitet (Sampson & Laub, 1990).

Peters udtalelse i citatet ovenfor beskriver, at medarbejderne ikke følte, at de var uddannet til at håndtere de store nederlag, som de ældre indsatte ofte har i rygsækken, efter et langt kriminalitetsforløb. At indsatte med lange domme kan formodes at have et andet eller større behov for hjælp, end andre indsatte, beskriver også Karina: ”*Jamen ulempen er jo, at vi efterlader nogle, der er lidt ældre, på perronen... og jeg tror, at de har mindst lige så meget brug for tilbud ... specielt, hvis de har haft en meget lang kriminel karriere*” (Karina, bilag 9:11-12). Den ældre målgruppe overlades dog på nuværende tidspunkt ofte til sig selv, og det forventes dermed, at målgruppen selv skal klare de udfordringer, som de under 30-årige kan finde hjælp til. Selv om det tidligere er fundet, at det såkaldte cherry-picking-fænomen ikke finder sted i Danmark, i hvert fald ikke i de frivillige organisationers tilbud (Olesen, 2022: 303), kan det ud fra ovenstående udtalelser formodes, at fænomenet ikke er helt ukendt blandt de danske organisationer. Det skal dog pointeres, at informanterne også lægger vægt på, at de forskellige aldersgrupper ikke har mere eller mindre gavn af beskæftigelsesfremmende tilbud, men at de ”*har gavn på hver deres måde*” (Jan, bilag 12:11). Denne udtalelse understøtter dog tanken om, at de forskellige aldersgrupper kan siges at have nogle forskellige behov – hvilket ikke udelukker, men fremmer tanken om, at organisationerne foretrækker en bestemt aldersgruppe frem for en anden.

6.2.4 Selvopfattelse og stigmatisering

Som den mest påfaldende udfordring ved aldersafgrænsningen, har flertallet af projektets informanter nævnt de indsattes selvopfattelse og motivation, som kan siges at blive påvirket negativt grundet afgrænsningen. Ole påpeger for eksempel at alderskravet også ”*kan vise, at: åh, så må jeg hellere blive liggende på sofaen*” (Ole, bilag 7: 22), og beskriver dermed, hvordan den indsattes motivation kan svækkes betydeligt af udelukkelsen af tilbuddet.

På spørgsmålet om, hvordan det får de indsatte til at føle, at der i nogle tilbud bliver opstillet et alderskrav, svares der: ”*latterliggjort ... og sådan næsten du er ikke noget værd*” (Ulf, bilag 5: 8). Andre udtaler: ”*jamen der føler jeg mig tilsidesat, i og med, at jeg har den alder, jeg har*” (Alexander, bilag 4: 14), eller ”*jeg synes det er sådan lidt øv ... altså jeg føler mig ikke ret gammel, altså selv om at jeg er *over 30* .... det kan godt pine én*” (Oliver, bilag 1:13,25). Igen en anden påpeger, at ”*så er der forskelsbehandling*” (Birk, bilag 2: 10). De indsatte tydeliggør med deres udtalelser, at aldersafgrænsningen kan svække deres selvopfattelse i så høj grad, at de i værste tilfælde kan føle sig, som *intet værd*. De indsatte kan desuden få en oplevelse af at blive stemplet som *for gammel* og oplever alderskravet som en forskelsbehandling, der synes uretfærdig. Denne negative selvopfattelse

kan virke stigmatiserende og i sidste ende afgrænse de indsatte endnu mere fra samfundet, end de allerede er i forvejen. Stigmatiseringen kan, som nævnt i teori afsnittet, være med til at ændre den afvigendes selvopfattelse, da den afvigende kan begynde at opfatte sig selv i kraft af de andres (og *normales*) syn på ham.

De indsatte italesætter i ovenstående citater desuden en følelse af diskriminering, som begrænser deres muligheder for at få hjælp til at finde et arbejde. Dette kan forstås som en begrænsning af de indsattes udfoldelsesmuligheder, hvilket ifølge Goffman er en konsekvens af stigmatiseringen (Goffman, 2014: 47). Også Ulf beskriver hans opfattelse af alderskravet: ”*Det er diskriminering, synes jeg ... Altså det er det samme at sige: du har en forskellig hudfarve, du kan ikke få hjælp*” (Ulf, bilag 5: 9). Ulf anser således alderskravet som forskelsbehandling, hvilket medfører en følelse af stigmatisering og udelukkelse for ham, da han som over 30-årig selv er ramt af alderskravet. Dette kan også føre til, at tilknytningen til samfundet svækkes, da Ulf ikke selv føler sig som en accepteret og ligeværdig del, sammenlignet med de under 30-årige, der har mulighed for at få tilbudt den hjælp, han ikke selv kan få.

Alderskravet ser således ikke på potentielle brugeres individuelle behov, men sætter en klar skillelinje ved de 30 år. Dette beskriver Line også: ”*man kan jo nemt komme til at overse nogle mennesker med behov og lige præcis det der, med at ... lave sådan en afgrænsning, i stedet for at kigge på det enkelte menneske*” (Line, bilag 11: 12). Her italesættes problematikken i at afgrænse et givent tilbud efter alder, og ikke efter individuelle behov. Dette bakkes ligeledes op af Ole, som udtaler:

... vi bliver jo ofte grebet i nogle problemstillinger, som vi ikke ønsker at stå i ... når der kommer én på 36, som ikke kan komme i arbejde på grund af sin straffeattest ... altså, hvad fanden er det for et argument vi skal bruge, for at sige, at vi ikke kan hjælpe ham? (Ole, bilag 7: 13).

Selv om Ole arbejder som direktør for et beskæftigelsesfremmende tilbud, som til dagligt opererer ud fra et alderskrav, beskrives udfordringen i at argumentere for, *hvorfor* alderskravet burde tilgodeses. Også Peter beskriver: ”*det er jo ikke logisk, at en 32-årig ikke kan tage imod TAMU tilbuddet, det gør jo nærmest, ja, det gør lidt ondt, når det ind imellem sker*” (Peter, bilag 8: 15). Peter fortæller efterfølgende om TAMU-brugere, som har været omkring 30-års-alderen, da de faldt tilbage i kriminalitet, og efterfølgende har været for gamle til at starte på TAMU's tilbud igen. Her pointerer han at ”*det er jo dødsfrustrerende, fordi der var klart brug for tilbuddet, men han var ikke klar, lige*

på det tidspunkt dér” (Peter, bilag 8: 15). Både Ole og Peter italesætter således en problematik i, at aldersafgrænsningen ikke tilgodeser den individuelle behov og udvikling, men netop sætter et skel ved en forudbestemt alder. Der kan her argumenteres for, at eksperterne ikke anser dette skel for en optimal måde at afgrænse tilbuddet på, da brugerne også kan have et behov for tilbuddet, efter at være fyldt 30 år. Dette argumenterer Jan også for, som udtaler:

Jeg synes det er pisse ærgerligt, at man er nødt til at gå på kompromis med noget, hvor man egentlig tænker, jeg kunne fandme godt gøre noget for ham der ... jeg vil jo kæmpe for, at vi skulle hjælpe alle, om du lige er fyldt 30, eller om du er 29, eller du er 44, det er sådan set ligegyldigt ... du skal have lige mange muligheder (Jan, bilag 12:10).

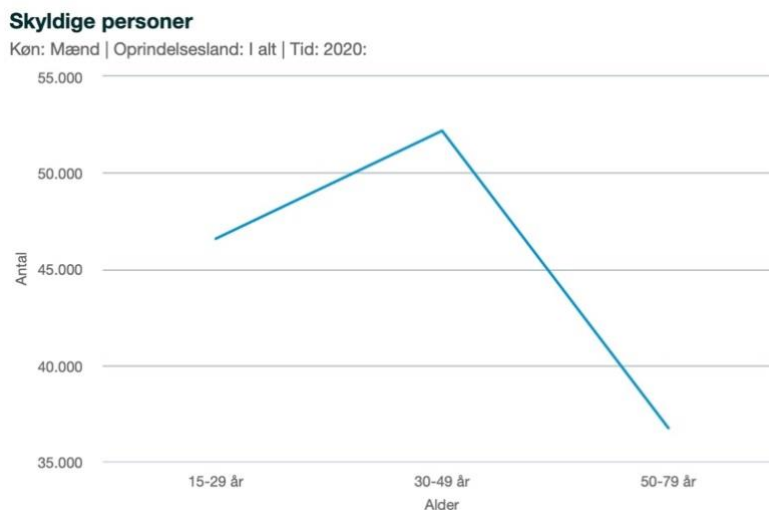
Eksperterne er således enige i, at alle indsatte og løsladte, som har behov for et beskæftigelsesfremmende tilbud, burde kunne have muligheden for at udnytte tilbuddet, uanset deres alder.

6.2.5 Er behovet for hjælp større, jo ældre de indsatte bliver?

Flere af de indsatte har tydeliggjort deres holdninger til alderskravet, og udtaler, at aldersgrænsen i deres øjne ikke giver mening: ”*men alle de andre krav, de giver god mening, men i min verden, så den der 30-års-grænse, den synes jeg er rimelig lav*” (Alexander, bilag 4: 7). Alexander beskriver ikke, at han er imod alderskravet, men at 30-års-skellet er sat for lavt, i forhold til, hvem der ville kunne have behov for tilbuddet. Dette italesætter Oliver også, når han udtaler: ”*jeg synes det er sådan lidt øv, men, det er jo hvad det er, altså men, jeg synes ikke der er et spring fra 30 til de 40, så de kunne godt have sat den op til de 40*” (Oliver, bilag 1: 13). Oliver beskriver yderligere, at ”*der foregår ikke noget oppe i hovedet før du er 25 alligevel ... altså der er nogen af dem, der er 30 og opfører sig som 16*” (Oliver, bilag 1: 14). Oliver mener, at menneskers mentale udvikling kan være meget forskellig, og at personer, som er 30 år gammel, derfor ikke nødvendigvis er mere moden end 16-årige, og omvendt. Det påpeges således, at over 30-årige også stadigvæk kan have behov for hjælp til at finde et arbejde. *Age-crime*-kurven understøtter Oliviers hypotese, da den viser, at kriminaliteten

falder, jo ældre mennesker bliver, og at der især efter 30-års alderen kan ses et dyk i tilbøjeligheden til at begå kriminalitet (figur 2).

Figur 2

Figur 2 viser antallet af dømte mænd i Danmark for året 2020, opdelt efter aldersgrupperne 15-29 år, 30-49 år og 50-79 år, og det kan her ses, at kriminaliteten falder drastisk, jo ældre mennesket bliver (Danmarks Statistik). Dette kan desuden kobles sammen med hjernens relativt sene udvikling af den præfrontale cortex, som nævnes i afsnit 3.2.3 *alder som afgørende for recidiv*, hvilket belyser, at det område i hjernen, der er ansvarlig for konsekvenshandling og impulsstyring, først kan siges at være færdigudviklet omkring 30-års-alderen. Dette opstiller en hypotese omkring, at over 30-årige ville være bedre modtagelige for beskæftigelsesfremmende tilbud, end under 30-årige, da deres motivation omkring et fremtidigt kriminalitetsfrit liv kan formodes at være større. Det er interessant at påpege, at indsatte med de længste domme og den mest alvorlige kriminalitet - og derfor også den højeste alder – kan siges at blive ramt af *age-crime*-kurven. Disse personer kan formodes at være de mest udsatte af gruppen af indsatte, og der ville kunne argumenteres for, at disse også har det største behov for hjælp. Den høje alder og dermed faldende kriminalitet modvirker dog denne tendens.

At det område, som er ansvarligt for menneskers konsekvenstænkning og selvkontrol først udvikles i slutningen af tyverne, kan desuden kobles sammen med Olivers udtalelse om, at der alligevel ikke foregår noget oppe i hovedet inden 25-års-alderen. Endeligt skal Ulfs reaktion på alderskravet fremhæves:

Det synes jeg er latterligt ... Der er mange i min situation ... Der har brug for hjælp ... Altså, det eneste jeg vil, er bare at komme ud at arbejde igen og forhåbentlig starte et nyt liv igen, og der får jeg problemer, når jeg kommer ud ... Så derfor synes jeg godt de kunne satse lidt mere på at hjælpe folk, der gerne vil hjælpes (Ulf, bilag 5: 8)

Den sidste udfordring, som er blevet identificeret igennem den indsamlede empiri, er derfor manglen på et beskæftigelsesfremmende tilbud til indsatte og løsladte på over 30 år, som ser på den indsattes individuelle behov, og ikke kun på alderen, hvilket både eksperter og indsatte giver udtryk for, at der mangler.

Afslutningsvis skal det pointeres, at det kun er de indsatte, der har behov for et beskæftigelsesfremmende tilbud, som føler sig ekskluderet og kan blive stigmatiseret af alderskravet. En af de indsatte udtaler i den forbindelse omkring hans opfattelse af alderskravet: ”*Ærligt? ... Jeg tænker slet ikke over det ... det gør jeg faktisk ikke ... men det er nok også fordi jeg ved, at, altså jeg er ikke bange for, ikke at kunne få et arbejde*” (Johan, bilag 3: 19). Johan har ikke oplevet alderskravet som begrænsende eller demotiverende, fordi han, uanset alderen, ikke har følt et behov for tilbuddet og derfor heller ikke ville have gjort brug af det. Det kan derfor siges, at det kun er de indsatte, der føler sig ekskluderet på baggrund af deres alder, som efterspørger et tilbud, de kan føle sig inkluderet i. Der kan i den forbindelse kastes et kritisk blik på Oles udtalelse omkring, at aldersafgrænsningen i nogle tilfælde kan virke motiverende for de indsatte: ”*det kan være en god indflydelse ... de kan jo tænke, at hvis det er sådan noget High:five kan skaffe dem under 30 år, et arbejde, så kunne det også være, vi også selv kunne skaffe os et*” (Ole, bilag 7: 22). Det kan formodes, at den indsatte, som bliver motiveret på den måde, som Ole beskriver det, sandsynligvis også havde fundet motivationen til selv at finde et arbejde uden alderskravet. Der skal ses på andre faktorer i den indsattes liv, for at forklare den indsattes motivation til en fremtid uden kriminalitet, da alderskravet kan formodes ikke at være den mest fremtrædende motivationsfaktor for at finde et arbejde. Den indsatte i Oles eksempel har højst sandsynligt så gode vilkår og forhold, at han *kan* selv, hvilket de indsatte, der har behov for et beskæftigelsesfremmende tilbud, netop ikke kan. Det er derfor vigtigt at have for øje, at nogle indsatte vil opleve en større, og mere negativ påvirkning, af det fastlagte alderskrav end andre indsatte, da alle indsatte er forskellige. Det skal her pointeres, at der, selvom det er et kvalitativt studie, kan siges at være en tendens i, at langt størstedelen af de adspurgte indsatte, har udtalt sig meget negativt om alderskravet i sig selv, samt deres selvopfattelse på baggrund heraf, hvilket samtidig understøttes af eksperternes udsagn.

7. Konklusion

Ud fra den indsamlede empiri kan det konkluderes, at aldersafgrænsningen i de undersøgte beskæftigelsesfremmende tilbud kan anses som et udtryk for det nuværende politiske fokus på unge kriminelle, samt den tilhørende fundingstruktur, som besværliggør finansieringsprocessen for projekter, der beskæftiger sig med målgruppen over 30 år. Alderskravet i de to undersøgte tilbud opstår således på baggrund af økonomiske og politiske beslutninger, som organisationerne bliver nødt til at efterleve, for at sikre tilbuddets fremtidige drift.

Dette kan kobles sammen med de udfordringer, som alderskravet medfører. For det første kan organisationer være nødt til at gå på kompromis med egne værdier og principper, for at opnå den nødvendige økonomiske støtte af både politikere, donorer og andre bevillings- eller fondsgivere. Der kan her tales om, at organisationerne på grund af den nuværende fundingstruktur er nødsaget til at begive sig ud i en slags lobbyisme, der sikrer projektets eller tilbuddets overlevelse. Det kan desuden udledes af nærværende speciale, at til- og fravalget af en bestemt aldersgruppe læner sig op ad det såkaldte cherry-picking fænomen, hvilket udgør en stor udfordring, da den ikke-udvalgte gruppe på over 30 år dermed bliver ekskluderet og stigmatiseret. Dette kan endvidere føre til, at selvopfattelse af de over 30-årige svækkes i en så høj grad, at følelsen af, ikke at være en ligeværdig del af samfundet, som har fortjent den samme hjælp som andre, opstår. Udover den indsattes selvopfattelsen, svækkes også relationen til samfundet, da der ikke findes et lignende tilbud til målgruppen over 30 år, og den indsatte således overses af systemet og tabes på gulvet imens. Derved mister den indsatte motivationen for en fremtid uden kriminalitet, samtidig med at en modvilje overfor samfundssystemet, og tilhørende normer og værdier, kan opstå. Det individuelle behov for et beskæftigelsesfremmende tilbud, der kan være fremtrædende, selv om vedkommende er over 30 år gammel, tilgodeses således ikke ved aldersafgrænsningen.

Selv om aldersafgrænsningen ifølge nogle informanter skaber et grundlag for evaluering og effektmålinger, kan det konkluderes, at det beskæftigelsesfremmende tilbud også vil kunne måle dets effekt, hvis alderskravet ophæves, da det ikke er alderen, men graden af beskæftigelse, der måles på. Et andet potentiale, som påpeges af informanterne, er den økonomiske fordel der skabes, ved at ekskludere de over 30-årige fra tilbuddets målgruppe. Det kan dog både på baggrund af eksperternes udtalelser, teorier om sociale bånd og social kontrol, samt *age-crime*-kurven, udledes, at den ældre målgruppe vil tage mindst lige så godt imod det beskæftigelsesfremmende tilbud, som den yngre målgruppe. Det kan derfor formodes, at de økonomiske ressourcer, der bliver besparet, ved at

ekskudere den ældre målgruppe, også hurtigt kan spares, ved at samfundet ikke bruger økonomi på at den ældre målgruppe recidiverer og optages i kriminalforsorgens regi på ny.

Sidst men ikke mindst, kan det udledes, at aldersafgrænsningen sikrer en målrettet indsats for den inkluderede målgruppe på under 30 år. Det er ikke sikkert, at den samme indsats, eller det præcis samme beskæftigelsesfremmende tilbud, også ville have den samme effekt på målgruppen over 30 år, da de to aldersgrupper kan formodes at have forskellige behov, og dermed også eventuelt kræver forskellige indsatser. Det kan dog både ud fra indsattes og eksperter udtalelser, men også ud fra samfundspolitiske tendenser, som den stigende pensionsalder og manglen på arbejdskraft, konkluderes, at et beskæftigelsesfremmende tilbud til målgruppen over 30 år efterspørges.

Litteraturliste

- Blokland, A. A. J. (2005, 22. september). *Crime over the Life Span; Trajectories of Criminal Behavior in Dutch Offenders*. <https://hdl.handle.net/1887/3392>
- Burnard, P. (1994). *The telephone as a data collection method*. *Nurse Education Today*. 14: 67-72.
- Cullen, F. T., Agnew, R., & Wilcox, P. P. (2014). *Criminological theory: Past to present* (5th ed.). Oxford University Press.
- Dubois, A. & Gadde, L. (2002). Systemic combining: an abductive approach to case research. *Journal of Business Research*, (55), s. 553-560. [https://doi.org/10.1016/S0148-2963\(00\)00195-8](https://doi.org/10.1016/S0148-2963(00)00195-8).
- Farrington, D. P. (1986). Age and crime. In M. Tonry & N. Morris (Eds.), *Crime and Justice: An Annual Review* (pp. 189–250)
- Farrington, D. P. (2003). Developmental and Life-Course Criminology: Key Theoretical and Empirical Issues - The 2002 Sutherland Award Address. In: *Criminology*, Vol. 41 (2), s. 221-255
- Goffman, E. (1989): On Fieldwork. In *Journal of Contemporary Ethnography*. Vol. 18(2), 123-138. <https://doi.org/10.1177/089124189018002001>
- Goffman, E. (2014) [2009], *Stigma. Om afvigerens sociale identitet*. 2. udgave, 3. oplag. Samfundslitteratur. Oversat fra engelsk efter Goffman, E. (1963) *Stigma. Notes on the management of spoiled identity*. Simon & Schuster, Inc.
- Helminen, M. & Mills, A. (2019). »Exploring autonomy in the Finnish and New Zealand penal voluntary sectors: The relevance of marketisation and criminal justice policy environments.« *The Howard Journal of Crime and Justice*, 58: 404-429. <https://doi.org/10.1111/hojo.12319>
- Hirschi, T. (2017) [1969]. *Causes of Delinquency*. Routledge, Taylor and Francis Group. New York.
- Hirschi, T., & Gottfredson, M. (1983). Age and the Explanation of Crime. *American Journal of Sociology*, 89(3), s. 552–584
- Kyvsgaard, b. (1998). *Den kriminelle karriere*. Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
- Kjer, M. G. & Nicolajsen, J. S. (2017): *NVivo 11- Et analyseredskab til kvalitativt data – en introduktion*. Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Kvale, S. (1997). *InterView. En introduktion til det kvalitative forskningsinterview*. København. Hans Reitzels Forlag.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015): Kap. 7. Udførelse af interview. I Kvale, S., & Brinkmann, S., *Interview: Det kvalitative forskningsinterview som håndværk* (3. udg.). Hans Reitzels Forlag.
- Minke, L. K. (2012): *Fængslets indre liv*. 1. udgave. Jurist- og Økonomforbundets Forlag. København.

- Olesen, A. & Brinck Rosenholm, A. (2021). Frivillige organisationers resocialiserende arbejde i Kriminalforsorgens institutioner. *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab*, (1), s. 59-76. <https://tidsskrift.dk/NTfK/article/view/125564/172241>
- Olesen, A. (2013): *Løsladt og gældsat*. 1. udgave. Jurist- og Økonomforbundets Forlag. København.
- Olesen, A. (2022). Samarbejdet mellem den danske kriminalforsorg og den frivillige sektor – fra ikke-formaliseret samarbejde til strategiske samarbejdspartnere. I *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab*, (2), s. 288-307. <https://tidsskrift.dk/NTfK/article/view/132399/177621>
- Riis, O. (2005): Kapitel 6 “*Hvordan kan man interviewe?*”. I *Samfundsvidenskab i praksis, introduktion til anvendt metode*. Hans Reitzel forlag.
- Robinson, G., & Crow, I. (2009). Introducing rehabilitation: the theoretical context. I *Offender rehabilitation: Theory, research and practice* (side 1-15). SAGE Publications Ltd, <https://dx.doi.org/10.4135/9781446216460.n1>
- Sampson, R., & Laub, J. (1990). Crime and Deviance over the Life Course: The Salience of Adult Social Bonds. I *American Sociological Review*, 55(5), 609-627. doi:10.2307/2095859
- Skardhamar, T. & Telle, K. (2012). *Post-release Employment and Recidivism in Norway*. Springer. DOI 10.1007/s10940-012-9166-x
- Society of Neuroscience. (2018). *Brain Facts: A Primer on the Brain and Nervous System*. <https://www.brainfacts.org/the-brain-facts-book>
- Sykes, G. (1958): *The Society of Captives. A Study of a Maximum Security Prison*. Princeton University Press. Princeton, New Jersey
- Tranæs, T. & Geerdsen, L. P. (2008). *Forbryderen og samfundet*. Forlaget Gyldendal. København.
- Uggen, C. (2000). Work as a Turning Point in the Life Course of Criminals: A Duration Model of Age, Employment and Recidivism. *American Sociological Review*, (67), s. 529-546
- Wietz, L. (2021): Fire måneder i fængslets regi – Kriminalforsorgen som arbejdsplads. Kandidat i Kriminologi, 3. semester, Vintereksamen 2021/2022. Projektorienteret forløb hos ekstern aktør. Aalborg Universitet. Kan udleveres på opfordring

Internetkilder

- Aalborg Universitet. (s.d.). *Kriminologi: Kandidat*. Kriminologi - Kandidat - Aalborg Universitet. Lokaliseret den 6. april 2022 på <https://www.aau.dk/uddannelser/kandidat/kriminologi>
- Christensen, E. (2021, 23. august). Indsatte skal hjælpes ud af kriminalitet – ellers ender de i fængsel igen. *Indsatte skal hjælpes ud af kriminalitet - ellers ender de i fængsel igen - Det Kriminalpræventive Råd*. Lokaliseret den 6. april 2022 på

<https://dkr.dk/nyheder/2021/aug/indsatte-skal-hjaelpes-ud-af-kriminalitet-ellers-ender-de-i-faengsel-igen>

Danmarks Statistik. (s.d.). *Skyldige personer*. Diagram. Statistikbanken.dk. Lokaliseret den 31. maj 2022 på

https://www.statistikbanken.dk/statbank5a/Graphics/MakeGraph.asp?interactive=true&menu=y&maintable=STRAFNA3&pxfile=202253195059376123029STRAFNA3.px&gr_type=0&PLanguage=0

Den Danske Ordbog (s.d.). -logi. I: *-logi - Den Danske Ordbog*. Lokaliseret den 6. april 2022 på

<https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=-logi>

Den Danske Ordbog (s.d.). -re. I *-re – Den Danske Ordbog*. Lokaliseret den 10. april 2022 på

<https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=re->

Den Danske Ordbog. (s.d.). resocialisering. I: *resocialisering - Den Danske Ordbog*. Lokaliseret den 10. april 2022 på <https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=resocialisering>

Den Store Danske (s.d.). kriminologi. I: *kriminologi | lex.dk - Den Store Danske*. Lokaliseret den 6. april 2022 på <https://denstoredanske.lex.dk/kriminologi>

Direktoratet for kriminalforsorgen. (2020). *Statistik 2020* (ISSN 1902-7184 / ISBN 978-87-93154-25-4). <https://www.kriminalforsorgen.dk/wp-content/uploads/2022/02/kriminalforsorgens-statistikberetning-2020-aa.pdf>

Forsete og Alphafilm & Kommunikation. [Med udtalelser fra Flemming Balvig og Jesper Ryberg]. (2015, 1. januar). *Straffens formål* [Video]. STRAFFENS FORMÅL | forbrydelse-og- straf. <https://www.forbrydelseogstraf.dk/straffens-formaal>

HVAD ER TAMU-UDDANNELSEN? (s.d.). <https://www.tamu.dk/om-tamu/hvad-er-tamu-uddannelsen/>. Lokaliseret den 5. april 2022 på <https://www.tamu.dk/om-tamu/hvad-er-tamu-uddannelsen/>

interview: Den Danske Ordbog. I *ordnet.dk*. Lokaliseret d. 17. maj 2021 på

<https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=interview>

Justitsministeriet. (2021, 15. december). *Aftale om kriminalforsorgens økonomi 2022-2025*.

<https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2021/12/Aftale-om-kriminalforsorgens-oekonomi-2022-2025-2.pdf>

Kriminalforsorgen. (2022a) *Fængsel*. Fængsel – Kriminalforsorgen. Lokaliseret d. 6. juni 2022 på

<https://www.kriminalforsorgen.dk/straf/faengsel/>

Kriminalforsorgen. (2022b). *Ud af kriminalitet*. Ud af kriminalitet - Kriminalforsorgen. Lokaliseret den 15. maj 2022 på <https://www.kriminalforsorgen.dk/straf/faengsel/ud-af-kriminalitet/>

metodeguiden.au.dk. (s.d.). *Reliabilitet*. Reliabilitet. Lokaliseret den 12. maj 2022 på

<https://metodeguiden.au.dk/ekstern-validitet>

metodeguiden.au.dk (s.d.). *Validitet*. Validitet. Lokaliseret den 12. maj 2022 på <https://metodeguiden.au.dk/validitet>

metodeguiden.au.dk (s.d.). *Kvalitativ og kvantitativ forskning*. Kvalitativ og kvantitativ forskning. Lokaliseret d. 6. juni 2022 på <https://metodeguiden.au.dk/kvalitativ-og-kvantitativ-forskning>

Møller Okholm, M., Libak Pedersen, M. & Øland Ribe, M. (2021, august). *Økonomiske konsekvenser af indsatser overfor indsatte: Den Socialøkonomiske Investeringsmodel - 1. delrapport* (ISBN 978-87-93469-59-4). Justitsministeriets Forskningskontor. <https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2021/09/Oekonomiske-konsekvenser-af-indsatser-over-for-indsatte-Den-Socialoekonomiske-Investeringsmodel-1.-delrapport-2.pdf>

Om High:five. (s.d.). Om High:five | high:five - vi assisterer landets virksomheder med at udvikle socialt ansvar og skabe jobs. Lokaliseret den 6. april 2022 på <https://highfive.net/da/side/om-highfive>

Rambøll. (2013). *Effekterne af beskæftigelsesrettede indsatser overfor tidligere indsatte*. <https://star.dk/media/1291/effekterne-af-beskaeftigelsesrettede-indsatser-for-tidligere-indsatte.pdf>

Reformkommissionen. (2022, april). *Reformveje 1* (ISBN: 978-87-973190-3-1). Stibo A/S. https://reformkommissionen.dk/media/25523/nye-reformveje-1_web.pdf

Regeringen. (2013). *Alle skal med: Målsætninger for de mest udsatte frem mod 2020* (ISBN: 978-87-92985-58-3) [Bilag 335]. <https://www.ft.dk/samling/20121/almdel/sou/bilag/335/1279933/index.htm>

Regeringen. (2017). *Alle handlinger har konsekvenser: En reform af indsatsen mod ungdomskriminalitet* (ISBN: 978-8793422-93-3) [2017/18:3]. https://www.regeringen.dk/media/4227/103125_jm_reform_ungdomskrimi_a4_30.pdf

reliabilitet. (2020, 26. februar). I: *reliabilitet* | *lex.dk - Den Store Danske*. Lokaliseret den 12. maj 2022 på <https://denstoredanske.lex.dk/reliabilitet>

Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering. (s.d.). *Hvem kan få førtidspension? Hvem kan få førtidspension? borger.dk*. Lokaliseret den 30. 05 2022 på <https://www.borger.dk/pension-og-efterloen/Foertidspension-oversigt/Hvem-kan-faa-foertidspension-og-seniorfoertidspension>